

Per 586/2012

10034242,52

COBISS •

GORIŠKA KNJIZNICA

GORA

Časopis o Gori, Gorjankah in Gorjanih

letnik 16, številka 52, Predmeja, december 2012

Goriška knjižnica
Franceta Bevka
Časopisni oddelek
Trg Edvarda Kardelja 4

5000 Nova Gorica

HODIM¹

Lili Novy

Hodim in gledam pomlad,
cvetlice, drevesa in ptice,
slišim šumenja in klice:
»Živeti – živeti – živeti
sred zmeraj kipečih naslad!«

Hodim, poslušam in zrem
to silno brezskrbno veselje,
ki ve le za eno povelje;
»Živeti – živeti – živeti –
življenju hiteti v objem!«

Hodim v to živost in vem,
da ure se nič ne zaveda,
ki rekla bo hladna in blede:
»Umreti – umreti – umreti
je temna zapoved stvarem.«

Hodim v pomladno bridkost
in čutim ob vsaki minuti
to, česar priroda ne sluti:
»Umreti – umreti – umreti
veleva nam zadnja skrivnost.«

Hodim in dvigam glavó,
preganjam pretečo prikazen
in strah, ki je jalov in prazen.
Živeti – umreti – živeti –
saj konca nikoli ne bo.

Hodim in čutim jo, slast
cvetlice, drevesa in ptice,
slišim šumenje in klice:
»Živeti – živeti – živeti!

---

¹Tokratno pesem za notranjo stran naslovnice Gore je izbrala Elvica Velikonja.

KAZALO

PESEM PO IZBORU

Lili Novy: Hodim	2

DANILO LOKAR, GORA, GORJANI IN BRANJE

Ivana Slamič: Branje novel Danila Lokarja	4
Knjižna polica na Rupih	11

NOVE KNJIGE

Elvica Velikonja: Rastejo pri nas. Rastline Trnovskega gozda	23
Franc Černigoj, Igor Dakskobler: Iz uvodov v knjigo Rastejo pri nas	23
Anka Vončina: Kolonica iz Idrije je skozi meglo in dež sledila luči proti Otlici	24
Anka Vončina: Prijateljici	25
Bojan Bizjak: Poslušalec (odlomek iz novega romana)	26
Bojan Bizjak: Zapis o romanu Poslušalec	29

SPOMINJANJA

Emil Velikonja: Orlovca – stena domišljije, zgodb in poguma	30
Cvetka Velikonja: Moja prva šola	36

ZAPISI V SPOMINU, KAMNU IN BRONU

Aldo Černigoj: Stanislav Bačar, umrl v letošnjem maju	39
Damjana Plešnar: Spomini na Zmaga Posega in kako je nastajala 'Gorjanka'	40

GLOBINE SVETA IN NEBA: JAME IN VRHOVI

Nejc Velikonja: Jama 'Veseli december'	42
Mateja Pate: Z otroki v hribe	44
Mateja Pate: Pikine domislice	47

PÁ! ..., MRTEV SI! (Ali: GOTOF SI!)

Franc Černigoj: Pá! Mrtev si!	48
Miran Krapež: Paintball Otlica	48

AKTUALNO

Barbara Krapež: Defibrilator	
Danilo Pudgar: Mitja Velikonja v odboru za skoke in NK	50

DANILO LOKAR, GORA, GORJANI IN BRANJE

Za časnik *Gora* je Ivana Slamič v letošnjem Lokarjevem letu (120-letnica pisateljevega rojstva) brala Lokarjeve novele, v katere je pisatelj vtikal Goro in Gorjane. To so: **Igra dneva**, **Za frontami** (Sodni dan na vasi, 1958), **Rafaela** (Hudomušni Eros, 1960), **Objokane blazine**, **Megla**, **Počitek v suhem žlebu** (Dva obraza dneva, 1962), **Boj Pod gorami** (Z glavo skozi zid, 1963), **Dete s planine** (Burja pred tišino, 1982).

BRANJE NOVEL DANILA LOKARJA

Ivana Slamič

Branje je zame vstopanje v neodkrite, očesu zakrite pokrajine, ki jih ustvarja človeško notranje oko. V meni se odpirajo novi svetovi, novi ljudje, ki so sicer podobni ljudem, ki jih poznam, povezujem jih z njimi, a so drugačni od njih. Živijo v sosednjih galaksijah in v trenutkih, ko sama to hočem in želim, prihajajo k meni, se z mano pogovarjajo, smem jih videti, smem jih spremljati na njihovih poteh in smem biti celo oni sami. Prav odkrivanje neodkritosti/zakritosti sveta, skrite mojemu notranjemu očesu, morda duši, ki jo ustvarja drugo oko, ne da bi jo do konca razkrilo, ker je ne more, ker ne more do konca prodreti vanjo, je skrivnost branja literarnega ali glasbenega, filmskega, slikarskega ali gledališkega dela.

Spojenost, identifikacija z novim svetom in ljudmi v njem so mogoča v samoti. Samota je okolje, v katerem se zgodi blaženost, rojstvo novega planetarnega sistema. Zato berem brez zemljevida. Zato berem brez pripomočkov, enciklopedij, literarnih ali drugih zgodovin, brez kritikovih mnenj, brez sugestij drugega bralca. Zato sredi zime vsakdanjika zmorem videti, kako *lepa gaščerica*¹ negibno zre vame, čutim *plahte pritalnega cvetja* in vem: *Nepopisna sreča je zalila naravo pred prihodom noči*. In zmorem vedeti, da je strašno, *ko leže mornik nad gozdove in šumi v polmraku*. Branje po naročilu ukinja samoto in zlitost z umetnino. Zahteva, da si zunaj, da nastajajoči svet opazuješ, si zapisuješ prehode iz enega stanja v drugo, da beležiš spremembe, da gledaš, a vsega ne moreš videti. Najhujše je branje z namenom, ko moraš določiti uro, ko je umetnina nastala, dan, ko se je v ustvarjalcu rodila, okoliščine, zaradi katerih je nekaj zapisano tako in ne drugače. Bereš z zemljevidom, z umetnikovim rojstnim listom v roki, raziščeš njegovo sobo in meriš temperaturo v času ustvarjanja ... in si daleč, neizmerno daleč od novoustvarjenega sveta. Gledaš ga z daljnogledom, najmočnejšim in največjim, a prameni svetlobe v vesoljni temi so le slutnja in ne čutenje.

Ko berem Lokarjeva dela in nočem, da bi vplivali name obletnice, praznovanja, slavljeni trenutki, nujni, a nepotrebni za branje, berem brez zemljevida. Zato tudi nisem naslovila svojega zapisa **Gora v Lokarjevih delih** ali **Gorjani in Lokarjev odnos do njih** ali **Gora, dogajalni prostor Lokarjevih novel**. Zato samo: **Branje Lokarjevih novel**. In vem: v trenutku, ko pišem, moram uporabljati tudi priročnike, besede drugih, a samo toliko, da ne uničim ustvarjanja svojega novega sveta z močjo Lokarjeve besede. Interpretacija, razlaga ne ukinja popolnoma tistega, kar se imenuje zlitje z umetnino, identifikacija.

Najpomembnejši in najboljši poznavalec Lokarjevega dela je bil literarni zgodovinar in Lokarjev prijatelj Lino Legiša, pisec vseh spremnih besed v Lokarjevih slovenskih izdajah njegovih del. Drugi Stanko Janež, prvi, ki je leta 1957 vključil Lokarjevo delo v svojo knjigo *Zgodovina*

1 Vse ležeče zapisane besede so Lokarjeve, v enem primeru Dantejeve.

slovenske književnosti. Lokar se je razkrival mnogim sogovornikom, Cirilu Zlobcu, Marjanu Tomšiču, Francetu Piberniku, Branku Hofmanu, Francu Černigoju in prav gotovo najbolj Marijanu Breclju. Navdušen ga je bral František Benhart, Čeh, ki je svojim rojakom posredoval mnoga slovenska literarna dela. Jože Snoj, manj prijazen kritiški bralec Lokarjevih del, je v spremni besedi k srbski izdaji Lokarjevih novel ugotovil, da je Lokar pisec izgubljenega razvoja (ker ne moremo spremljati nastajanja njegovih del, ker ne moremo določiti ure nastanka in minute objave, to preprečuje pozen vstop na slovensko knjižno tržišče, razlagam Snojevo besedno zvezo), a je tudi slovenski Proust, pisatelj, ki oživlja svoj spomin. Spomin pa je skladiščenje dogodkov na nov, samo avtorju lasten način, je branje sveta tako, da nastaja nov svet, dan bralcu, ki se predaja lastnemu ustvarjanju samo svojega novega sveta, uzrtega z notranjim očesom ali dušo.

Vem: dogajalni prostor Lokarjevih novel je Vipavska dolina, so hribi nad njo proti severu in severovzhodu, ne samo Gora, tudi Col, prostrani gozdovi, ki jih *Bajec* vidi izpred svoje hiše, ko je *ravnal pri vozu hitro in ročno*. Je pokrajina na prehodu, *nisi več v dolini, nisi še na Gori, na pol poti si*, je nedoločljiva planina, od katere je mnogo ur hoda do mesta in železniške postaje, od koder mlada mati odhaja na pot in pušča *dete* v varstvu svoje matere. Je planota proti morju, pogozdeni *Kras*, je trg, rojstni kraj pisatelja, z očetom in materjo, tetami in strici, življenje vseh je videla *naša kredenca*, se spominja pisatelj, sta mesti Gorica in Trst. Dogajalni prostor je pravzaprav trikotnik: pomembna stranica je planota nad dolino proti severu, drugi dve stranici, ki se stikata v Trstu, objemata ves Lokarjev pisateljski in bivanjski svet.

V tem časoprostoru, saj *(č)as biva lahko samo v prostoru, prostor biva lahko samo v času*, trdi pisatelj, živijo njegovi literarni liki, videni bolj skozi *srce kot razum*. Prav zaradi *izpovednega* značaja njegovih del ni nujno določati tematskih krogov, pravi avtor Marijanu Breclju, a jih vseeno sam določi: mladost (Podoba dečka, Leto osemnajsto, Silvan), eros (Hudomušni Eros), narava (Dva obraza dneva, Srnjaček, Konjiček), umetnik (Zakopani kip, Dva umetnika, Zagata ni zagata), zgodovina (Sodni dan na vasi, Z glavo skozi zid, Bela cesta, Zehajoči angel, Božična gos). Prav zaradi izpovednega značaja, zaradi popolnoma osebnega, subjektivnega dožemanja sveta naj ne bi bili pomembni literarnozgodovinski podatki, *važni so le toliko*, kolikor je nujno potrebno. Zato je tudi branje njegovih del lahko popolnoma osvobojeno vseh teorij, je samo branje, bolj stvar srca, razuma pa je le toliko, kolikor bralec, če hoče, svoje videnje problema, lika, časoprostora sooča s pisateljevim.

Moje branje Lokarja pa je, žal, obremenjeno z vsemi podatki, ki so dosegljivi in znani, z vsemi zapisi, ki jih poznam, z dnevniki, listki in lističi, ki jih prebiram, s stvarmi, ki ukinjajo čudenje, to je branje s srcem, subjektivnim dožemanjem snovi, motivov, stila ali načina pisanja, ideje ali idej in sporočil. Lokar (in njegove literarne osebe) ve, da je življenje gibanje, življenje ne sme nikoli *stati, nikoli in nikjer*. Gibanje pogojuje narava sama s svojimi spreminjajočimi se časi in z vrtenjem v spirali: pomlad, *rašča*, ni nikoli enaka pomladi od lani. Svet se ne ponavlja in v tem neponavljajočem se svetu je vsako spoznanje vedno znova enkratno. Človek je samo del narave, ni krona sveta, ni več vreden kot srna, kuščarica, pritlehno cvetje, drevesa, bukve in smreke. Ko to spozna, ko v sebi harmonično spoji štiri temeljne elemente sveta, zemljo, vodo, zrak/burjo in ogenj/sonce, lahko doseže stanje sreče. A takih trenutkov skoraj ni, zato je večni iskalec, z dejanji, z ustvarjanjem, s sodelovanjem v enosti sveta. V trenutku, ko zase misli, da je več, kot je, pristane na statičnost. Ko se odpove tako ali drugače najvišjemu etičnemu načelu, zvestobi sebi in stvarstvu, univerzumu, je storjen prekršek in zanj se mora pokoriti.

Ali ugotovitve, ki nam jih sporočajo Lokarjeve literarne osebe, veljajo tudi za njegove **Gorjane**, ljudi, ki živijo, kjer je *rob gorske planote ves nazobčan in v škrbinah, preden je plan padla strmo v dolino*, kjer je *za Gorjane po njihovem občutju kakor na koncu njihovega sveta*, in one, ki so na njenem nedoločljivem delu in obrobju, na pol poti med dolino in Goro, nekje vmes? Ali

morda veljajo najbolj zanje in so prav ljudje, ki živijo nad dolino na severni in tudi južni strani, izpovedovalci temeljnih Lokarjevih življenjskih spoznanj. Človek je v tem lepem in strašnem svetu vedno znova **na preizkušnji**, vsako minuto je **iskalec svoje poti**, pada, nekaterim je dano dviganje, spoznanje, komaj doumljivo njemu samemu, redkokdaj vnanjim: *Učitelj se je zamislil. Že nad dvajset let je živel na Gori in zmerom se je ponavljala ista reč. Čemur je hotel priti za hrbet, to se mu je zdaj tudi kazalo v jasni luči in zdelo se mu je, da bi stvar lahko prijel z rokami.* Kaj je tisto, kar bi lahko prijel z rokami, pa z rokami prijeti ne more? Najprej in najbolj eros, **elementarno človekovo doživetje, čutna ljubezen**, a pri Lokarju več kot samo čustvo do drugega, prej zlitost človeka s stvarstvom. Šele iz te zlitosti je to, kar vsak dan razumemo kot eros, resnično možno. V *Objokanih blazinah* Lokar svet spoznava z učiteljevimi očmi. »Sem te videl, ko si šla z drugim. Ampak tisti drugi ni zate, glavo mu bom razbil, ko mi pride v kremplje. Bod moja, bod moja, take lepe otroke ti bom naredil, če boš moja, sama boš videla.« Tako piše enajstletni Urbanče svoji sošolki Barbari. In učitelj/Lokar se sprašuje o zgodnosti čustva, ki pa se mora nekje začeti, začelo se je morda že pred rojstvom, končalo se ne bo s smrtjo: »Nekje je bil začetek, nekje je bil konec, vmes je bilo življenje in to, kar je bilo vmes, življenje je bilo treba živeti, doživeti, preživeti. Bil je ukaz, bila je usojenost, neizbežnost.« Prav zato, ker je ukaz, usojenost in neizbežnost sega čez posameznika, ni več samo čustvo dveh ali celo enega samega. Po dvajsetih letih med Gorjani spozna, *da je človek, ki ga je imel v mislih in pred sabo, izgoreval to življenje v čistem ognju, v tihi vdanosti, in tej vdanosti je bilo prav ljubezen ime. Ves ta narod, če je le kaj zbujen, je tak.* Pesem kukavice, ki prihaja iz zelenečega bukovja, povezuje konec z začetkom, *kakor da vleče svetlo nit za sabo.* Prav te pesmi se spominja Barbara, mati in izdana žena, mnogo let kasneje: Prav ta pesem ne poje samo o njeni in Urbančetovi ljubezni, poje o *usodni, neizbežni* ljubezni vsega živega. Zato njuna ljubezen raste v preizkušnjah, v skrbi za sadike v drevesnici, ki jih je treba negovati, ko rašča zastane, treba je odkriti strup, ki jih ubija, škorpionovo gnezdo. In ko se zazdi, da bo ljubezen samo že živela, se *mnogoterila*, rasla, se znova pojavi škorpionovo gnezdo: njun prvi otrok je bolan, prihaja Velimira, *kuzla prekleta, ki ji je moža speljala, otrokom ...očeta vzela, rednika.* Barbaro rešuje njena k soncu in luči obrnjena narava, spoznanje, da je ljubezen dan, da je luč, življenje samo. Da je ljubezen neskončno več, kot je Urbanče, da je *to eno in isto - ljubezen in življenje.* Novo čustvo vstopa vanjo, ko vidi *megle*, ki hitijo nad gozdovi, ki se topijo *v zmagujoči sončni luči z mesta*, ko se zlije z drevesi in njihovim kipenjem k luči, ko spozna, da bo ljubila *tudi svojo lastno ljubezen.* Barbara stopa s Poldanovca proti domu, gozd jo pozdravlja, razsvetljeno z novim spoznanjem, z novim vedenjem o poti navzgor, *kvišku, kvišku.* Joče, a njene solze so drugačne kot solze v baraki, kjer je jokala iz premaganega telesa. Nove solze so iztisnjene iz moči, iz iskanja same sebe in tudi najdenja same sebe, rojene so iz boja, ki se bo ponavljal, a prav ta boj je življenje. Vse njeno maščevanje je samo njeno vedenje, da ima Urbanče, kljub *samogoltni psici Velimiri*, rad samo njo, ker se je njuna ljubezen rodila v luči in v jo v luči prepozna.

Famejčka v Igru dneva je štirinajstič noseča. Ko jo šintarca v trgu zavrne, ne bo ji pomagala splaviti, se zavleče v kot pod stopnicami, *v poltemo*, in z jokom očisti iz sebe misel, da je hotela odpraviti otroka. Šele očiščena lahko gre spet ven, v gnečo semanjega dne in kupi velik moder lonec, v katerem bi se dalo skuhati za vso družino. Lonec si na avtobusu povezne na glavo in se skrije pred bogatim Podhruškarjem, ki ji dvori, se je dotika. Pod loncem je varna, sama s seboj, kot prej v trgu pod stopnicami. Ko se vrača domov, zagleda pred hišo ljudi. Nekaj se je zgodilo. Sin Janez si je v gozdu odsekal desni kazalec. Podhruškar že vidi korist, a Famejčka se sprašuje, *po kaj je šla zjutraj od doma.* Kar je hotela, je greh in udarilo je po njenem otroku.

Ob *Rafaeli* Lino Legiša ugotavlja, da je v njenem razmišljanju o človeški roki več Lokarja kot nje same. Lokar sam bi poudaril, da drugače biti ne more. Flaubertova Emma Bovary je Flaubert sam, Tolstojeva Ana Karenina je Tolstoj sam, Lokarjeve Barbara, Rafaela, mlada mati, ki odhaja

na delo v daljno mesto, Lokar sam. Zaradi spoznavanja sveta s srcem in ne razumom je vsakemu človeku dano priti do sebe in svojega bivanja. Dekle v noveli *Rafaela* potuje od sebe k sebi. Mati in hči grabita listje, ko ga dekle prinese v hlev, je v njem čuden mir. Mladičev, mladih prašičkov ni več. Vse, razen dveh, so oddali. Spominja se noči z njimi, ko je spala v hlevu, da je skrbela zanje, kakor za otroke. Zato mora v dolino, v šolo, ker hoče postati babica. Trdno se je odločila, izpeljala bo svoj načrt, to premočrtnost ima pa očetu, vsi Velikonje so taki. A načrti se ji porušijo, prebolela je jetiko in ne bo mogla delati z materami in otroki. Uresniči se samo zasilni načrt, potrebujejo pomožno bolničarko za delo z zdravnikom in gre v dolino, v svet, kot rečejo Gorjani, ko gredo v dolino. Ko prvič po dolgem času pride domov, prinese s seboj tuj, drugačen svet, v kuhinjo so z njeno zunanjo podobo, zelo podobno Veronini iz novele Počitek v Suhem žlebu, vstopili neznani vonji, bledica mestno napravljenega dekleta, rdečica ustnic. A vstopili so tudi novo znanje, nove besede, tako tuje prostoru, v katerem je rasla, tako tuje njej sami. Stopila je na pot preobrazbe, ki je ni mogla ponotranjiti, ker ni bila njena: *»To je pot, ki vodi z Gore v dolino, potem pa pelje še v toliko in toliko tujih prostorov, v toliko povse tujih glav, da se človeku zamegli pred očmi. ... in - ne, sedaj je razumela, da je bila prišla, ko je šla v dolino, prav daleč po svetu in da je tudi vračanje dolga pot.«* Če hoče biti ona sama, potem se mora začeti vračati, počasi, najprej s pogostejšimi obiski doma. Mati opazi, da opušča nove besede in uporablja stare, da opušča novo obleko in se vrača k prejšnji. A njene oči so zasijale na poseben način, ko je spregovorila o zdravniku, v mislih je videla njegove bele roke, kot da bi živele same zase, tako drugačne od šoferjevih, poraslih s trdimi kocinami, s prsti, podobnimi *nabitim hrenovkam*. Zaradi belih zdravnikovih rok misli, da bi lahko pomagala bolniku in mu s kratko iglo napolnila zrak v pljuča, a pravi hip spozna, da mora stran od belih rok, da se mora znova najti, kjerkoli, v Trstu morda. Da mora znova ustvariti v sebi ravnovesje, brez katerega ni več ona.

Megla, v kateri blodi Bajec, ki je morda s Cola, je tista nepreglednost, s katero začenja Dante svojo Božansko komedijo: *Na sredi pota našega življenja / sem gozdu črnemu zašel v globine, / ker pot sem zgrešil pravega hotenja*. Katero pravo hotenje je Bajec izgubil? Življenje je postalo samoumevno, vse je vedel, kaj mora napraviti, *ko je ravnal ... pri vozu hitro in ročno*. Vse je bilo določeno, hči se naslednji dan moži, Liska je pred ciljem in on mora pripeljati domov tramovje, ki je ostalo v gozdu. A ko išče v gozdu, kje so še druga posekana debela, se začne dvigati megla: *samo ped dalje - megla, nad glavo - megla, za hrbtom - megla*. Vse se mu dogaja zaradi *cincanja*, ki ni samo jutranje, je značilnost njegovega življenja. Vse se mu dogaja, ker ne prepozna povezanosti rodov, ker je treba vse urediti po načrtih, ki so v njegovi glavi. V špilji, v katero se zateče, razmišlja o svojem življenju, o očetu, na katerega morda ni dovolj pazil, o hčeri, ki se moži in njega ne bo zraven. Pisanka v hlevu se bo otelila brez njega. Domov se vrne peti dan, šele potem, ko burja, nov element, ki rodi novo stopnjo zavesti, razpiha meglo. Kaj vse se je zgodilo, hči je poročena, v hlevu je tele, očeta so pokopali ... Sedi na tnalu pred hišo, *obide ga mrzel pot* ob spoznanju: *»Rojstvo, življenje in smrt je šlo ta čas mimo mene!«* Kot da bi slišal pesem kukavice iz Objokanih blazin, tisto pesem, ki povezuje začetek s koncem, *kakor da vleče svetlo nit za sabo*. V trenutku, ko Bajec sprejme očetovo misel, da nič ne more zoper zakon narave, da so *rojstvo, rašča in smrt* med seboj povezani in so celota, v trenutku, ko sta hči in Pisanka enakovredni, ko je vse življenje vredno, najde svojo življenjsko smer.

Med *Počitkom v Suhem žlebu* osemdesetletnici Hana in Margareta čakata na bratovo vnukinjo Veronco, ki sta jo ta dan obiskali v mestu, kjer dela, kjer se je spremenila, morda celo prodala svojo dušo. A ni se spremenila samo Veronca, spremenilo se je mesto, nove stavbe so zamenjale stare, namesto vozov so avtomobili, namesto miru je hrup. Ko čakata na dekle, se spominjata svoje mladosti, hoje v Trst čez Kras, dni, ko so z drugimi bile z doma, ostrega kamenja, ki je rezalo v podplate, še voda na Krasu je bila drugačna kot pri Koritu. Ves svet spodaj do morja je bil drugačen, kot je bila Gora. Onidve vesta. Na Goro je prišel *»človek praznih rok in bos in se*

oziral. Pa ni nič dočakal in ugledal, dokler ni sam prijel za toporišče in kramp. Šele takrat se je počasi zganilo, ko je začel pazljivo povezovati Goro z dolino in še naprej z mestom. In takrat so začeli prihajati ljudje na svet in napolnili so prostor. Ali so pozabili? Greh je pozabiti, tega greha ni moč odpustiti, tudi poravnati ga ni moč, to je greh zoper življenje, življenje tega ne odpusti.» Veronca zdaj živi v drugem svetu, nič ne ve, kako sta živeli Hana in Margareta in rodovi pred njima, si mislita stari ženski. Nič ne ve o jerbasih na glavi in hoji v Trst, ne pozna gozdov, ne pozna velike matere, ki se spomladi obnavlja, skozi poletje in jesen ždi, da se pregrne za zimo z mrtvaško ponjavo čez holme in plani. A ko ju dekle v Suhem žlebu dohiti, vsa drugačna od njiju v njuni mladosti, s svedrci na glavi, dišeča, s karminom na ustnicah, pravzaprav podobna njima, ko sta z drugimi odhajali v Trst in prinašali na Goro novo življenje, nove misli, ko jima dekle pove, da ve za njiju, za njune hoje, za njuno trpljenje, je vse poravnano: življenje se ni ustavilo, življenje gre naprej, ker ne sme nikoli stati, *nikoli in nikjer*. Človek je ustvarjalec svojega življenja in prostora svojega bivanja. Rojstvo Gore s človekovo dejavnostjo, pazljivim povezovanjem sveta, Gore, doline in mesta, je še kako enako ustvarjanju sveta v Večerji oračev, katere dogajalni prostor je drugje, a tudi dvignjen nad dolino, v Podgori. Lukec spoznava, da je na koncu svoje poti, da se poslavlja od teras, ki so jih zlagali rodovi, ki so kot Bog ustvarjali svoj novi svet. Čuti stisko pred dokončno umiritvijo, zavida ženi in moškima, ki orjeta. Hoče urezati brazdo, ker bi ga stik z zemljo rešil, *ker bi bilo vse to pustiti škoda*, a obnemogel pade za plugom. Vse to pustiti ni škoda, ker tako mora biti, ker je tak zakon *dobrotnice in večne darežljivke*.

Zatravniški iz novele *Boj Pod gorami*, ki živi visoko na planoti, svet, gmajno in senožeti pa ima tudi na pobočju Trnovske planote, Pod gorami, zasliši svoj notranji glas: *Sadi*. Ta glas je kot vest, kot opozorilo, da se mora svet po veliki vojni umiriti, da mora življenje znova zaživeti. Očisti meje in se odloči, da bo sadil, orehe in kostanj, izmenoma. In sadi. »*Norost rašče, volja do rašče, širjenje in razpredanje življenja mu sega v kri, ga objema vse tesneje, suši mu in lepi grlo, ko spoznava, da bi hotel v eno z raščo drevja, hotel bi biti sam drevo, norec.*» Za sadike skrbi kot za svoje otroke, enako kot Barbara in enako kot Cvetka v Pogozdovanju Krasa, enako kot Rafaela za mlade prašiče. Sajenje je pravzaprav obnavljanje samega sebe in svojih moči, je vzpostavljanje harmonije s samim seboj, miru, ki je bil med vojno uničen. Z zemljo, *materjo, dobrotnico in darežljivko* je povezan z otroki, sadikami. Ta odnos je erotičen, ljubezenski, rojen iz najbolj osebnega čustva do narave. Nesreče, ki se dogajajo sadikam, v njem ne ubijejo volje. Zaveda se, da mora biti v sporazumu z drugimi, z Graparskim, čigar voli so pomendrali njegovo mladje. Samo v sporazumu, v sodelovanju z drugimi lahko uresniči svoje poslanstvo in samega sebe. Človek zmore biti ustvarjalec le, če je povezan z drugim človekom.

Sledenje Lokarjevemu razumevanju življenja bi nas lahko pripeljalo do zaključka, da so njegovi Gorjani, Legiša raje uporablja besedo hribovci, ker z njo zaobjame večji prostor, od Hrušice do Trnovskega gozda, idealizirani. V trenutku, ko so idealizirani, pa so neživljenjski in neresnični. Barbara iz Objokanih blazin je tudi jezna in v svoji jezi nepravilna. Vsega je kriva *psica Velimira, kuzla prekleta*. Urbanče je zanjo čist, a prav gotovo enako odgovoren za varanje kot Velimira. Urban je od začetka do odhoda od družine iznajdljiv zapeljivec. Točno je vedel, kaj mora napraviti, da Barbaro popolnoma osvoji. Ko se naveliča bolnega otroka in utrujene Barbare, poišče novo žensko. Bralec čuti, da Barbara potrebuje drugega krivca, brez drugega krivca ne bi mogla doseči pomiritve, bolj zmiritve s samo seboj. Rafaela mora sama začutiti, da tuje besede in dejanja drugih niso njena dejanja. Šele takrat lahko zbeži, ker njen odhod na koncu je beg, morda v Trst, od koder bo v Pogozdovanju Krasa zbežal Srečko. Hanin in Margaretin svet se je ustavil. Sami sta bili nekoč kot Veronca, a to morata, čakajoči v Suhem žlebu, šele spoznati. Do takrat nista pripravljeni sprejeti novega. Barbara je obupana, preden se dvigne v upanje, *Zatravniški* je malodušen in že vnaprej ve, kaj bi lahko rekla Kasarniški in Borjaški. Ko posluša moškega, ki bo s požigom maščeval življenje svoje matere, kolaborantke s sovražnikom med drugo vojno,

ne napravi ničesar. Res je sam in bi ga možka lahko ubila, strah za lastno življenje ohromi vsako njegovo ukrepanje. In tudi Bajčevo tavanje k sebi je posledica dejanj, ki niso bila dobra. Megla ni samo vremenski pojav, megla je prisposoda človekove poti do nove zavesti. Najbolj pa je Lokarjev hribovec človek z dobrim in zlom v sebi v novelah, ki se dogajajo na Gori med drugo svetovno vojno.

Kratka zgodba Dete s planine je pretresljiv opis psihične zlorabe otroka, ki se zgodi med vojno. Staro Lavrinko, ki skrbi za nezakonskega otroka svoje druge hčere, bodo karabinjerji odpeljali v zapor. Ve, da zaradi sina, ki je prešel k upornikom. Kazen je pričakovala, saj tujci kaznujejo družine upornikov. Zato je Lavrinka popolnoma mirna, zna zaigrati začudenje. Vse, kar dela, dela z neko malomarnostjo, a čutimo, da je oblačila že imela pripravljena. Nobene jeze, nobenega upiranja. Sin je odšel k upornikom, ona je to sprejela, zato sprejema tudi kazen. Šel je, ker je tako prav, razumemo. Lavrinka odobrava vse, kar je prav: zato pazi na vojaškega otroka svoje hčere, ker je hči otroka sprejela in zanj skrbi. Zato upošteva navodila mlade matere, ki je odšla služiti v Rim, kako naj vzgaja otroka. In ta navodila preda svoji starejši hčeri v trgu, ki bo skrbela za otroka, ko bo ona v zaporu. A v trgu ženski, teta in njena svakinja, pozabita na vse otroke. Zaprti so cel dan v hiši, z njimi se nihče ne pogovarja, zvečer jih vodita na vogal, kjer svakinja čaka vojake, ko koga dobi, ga pripelje v hišo in dete se nauči ene same stvari: leže vznag, dvigne noge in čaka. Vedno enako, vedno vsakemu, ki zapuščenega otroka ogovori. Ko se na jesen vrne mati iz Rima, je njena mala Berta zaznamovana s trškim zlom. Vojna je uničila moralne norme, najhuje je, da tudi skrb za otroke. Ženske se ne prodajajo zaradi skrbi za otroke, ti v zgodbi ne jedo in ne vemo, kako preživijo. Prodajajo se zaradi lastne spolne zadoščenosti. Berta je začasno rešena. Mati jo je odpeljala, a nič ne moremo vedeti, kaj bo z njo. Prepoznavamo vsako odsotnost skrbi za drugega. Hčere, ki živi v trgu in pere vojakom, ne skrbi, kaj je z njeno materjo. Lavrinko so odpeljali in *nič več se ni oglasila*. Gluhi, čustveno prazni svet ne samo dveh žensk in otrok, za katere bi morali skrbeti, celega trga. Vojna je vzgojiteljica ljudi v sebičnosti.

V zbirki novel Sodni dan na vasi je Lokar objavil štiri novele z vojno temo: Zlata verižica, Sodni dan na vasi, Brata, Za frontami. V vseh štirih je opisan čas fašizma na Primorskem in trpljenje ljudi zaradi njega. Zlo se zgosti prav v času vojne, najprej v noveli Sodni dan na vasi. Vas je v celi noveli imenovana samo enkrat. Tako se nam zdi, da je dogajalni prostor novele imaginarna pokrajina, zaradi česar je zlo še bolj poudarjeno in možno v vseh časih in prostorih. Ponovi se v noveli Za frontami, katere dogajanje je Lokar postavil na Goro. Vsakokrat, ko mislim, da je treba nekaj napisati o noveli Za frontami, čutim, da ne morem ubesediti zla, ki se je zgodilo februarja 1943 za frontami na Gori. Z vsako razlagalno besedo izničujemo trpljenje in predvsem izničujemo moč Lokarjeve besede. Njegovo delo sodi med tista v svetovni literaturi, ki se najbolj in najmočneje razodevajo prav z branjem in bralčevo zmožnostjo doživljanja in vživljanja v usode ljudi. Zdi se mi, da so tudi drugi, ki so o noveli pisali, čutili enako. Veno Pilon je bil izjemno občutljiv bralec in nemogoče je, da bi v tem delu razbral le naslednje sporočilo: *»In, v dobro ti štejem, da si se tako človeško poglobil tudi v tuje značaje, ki bi morali biti, po konvencionalnem pojmovanju, samo negativni, črno obrobljeni.«* Kar razbere, je najmanj boleče. Tudi France Bernik se raje ustavi ob Rini, maščevalni izdajalki in pri Lokarju pogreša *refleksijo pripovedovanja o ljudeh in vojnih dogodkih*. Zdi se mi, da Lokar ni hotel reflektirati vojnega dogajanja, da je to v bistvu bralčeva naloga: opis skoraj idiličnega Carlovega zahajanja k Volčinovim, kjer se igra z deklico Ajco, ki je taka kot njegov otrok, se začne polniti s strahom. Andrejeva žena Barbara, se izogiba hišam, odkar je njen mož odšel k partizanom, a čuti, da je njihov dom opazovan, da se opazovanje vedno bolj stopnjuje. To je le rahlo nakazano, a slutnja je tako močna, da jo čutimo, da skoraj vidimo Rino, kako vsak trenutek izkoristi za opazovanje hiše nesojenega ženina. Rina, črnolasa debeluška, kuha vojakom. Iztržila je tudi hrano za svojo družino in vojski se hoče oddolžiti. A poročnik je ne posluša. Življenje na planoti je mirno, daleč

od front, kjer bi vojaki umirali. Ne briga ga, kaj se na planoti dogaja, dokler mu polkovnik Maiti ne zagrozi z odhodom na fronto, ker ni preprečil osemnajstim moškim, da bi šli v partizane. Strah, da bi izgubil, on sam, dovolj mirno vojaško življenje, in Rinino maščevanju Andreju Volčini, ker si je ni izbral za ženo, sprožita enako grozodejstvo kot v Sodnem dnevu na vasi. Le da je usmerjeno na eno samo družino in je močnejše, ker ubijejo nemočna starca, invalida, otroka in nosečo žensko. Pravil boja, vojak proti vojaku, ne glede na to, kako nesmiselno se nam zdi, da vojni spopad poteka po pravilih, ni več. Tudi ta boj vodi človek, za katerega velja Lokarjev opis podporočnika Facchija, ki *»je bil eden izmed onih, ne preveč redkih ljudi, ki so zmožni klati, požigati, streljati, če pride tako povelje od zgoraj, če jim tako rekoč vodi roko tuja, višja sila.«* Vončinova hiša je gorela tri dni. Carlo se tiho upre divjanju vojske, ki ji pripada: domači hčeri, ki živi v dolini, pomaga izgrebsti iz pogorišča ostanke družine, zložita jih v dva zaboja in neseta na pokopališče. Pomaga, ker je tako prav, ker ve, da se je zgodil zločin in da se je zločinu treba upreti. Pri tem ne misli nase, na svojo družino in njeno usodo. V primežu zgodovine je mali človek enak drugemu malemu človeku. Lokar ne opisuje pogrebcev, pogrebci smo bralci: stopamo za domačim župnikom, ki podpira Ivano, v dolino poročeno domačo hčer, ki nese na pokopališče zaboj kakor jerbas, in Carlom, ki nese drugi zaboj. Prav zaradi tega, ker Lokar ne ocenjuje dogajanja, ker slutimo, kako je tudi sam kot pisec pretresen, ker začutimo, kako odklonilen je do Rine, ki jo poročnik porine po stopnicah in *se kotali kakor nabita vreča nizdol*, prav zato, ker z nesrečno družino čuti narava: ko se za starimi bukvami oglasi stok, se zdi, *da se je noč sama zdramila ter stoče ...*, vemo, da je Andrej, ko pride na kraj smrtne groze svoje družine, lahko naredil edino, kar je še zmozel: *pritisnil orožje na srčno stran*.

Isti dogodek iz življenja Gore je ubesedil Tone Partljič v tragediji Rdeče in sinje med drevjem (izšla je 1985). Smrt Bezjakove družine poveže s smrtjo Janka Premrla Vojka. V obeh delih je usoda Vončinove in Bezjakove družine enaka, enaka sta Andrejeva in Matevževa smrt, obema avtorjema je skupna misel, da ljudje niso odhajali v partizane zaradi ideologije, pač pa zaradi zvestobe rodu, domu in zemlji/domovini.

Lokarjev človek, ki je doma od Hrušice do Gore, je izpovedovalec temeljnih Lokarjevih pogledov na svet: življenje ne sme stati, nikoli in nikjer, človek je samo del narave, enak vsem drugim delom, sreča je možna le, če človeku uspe uravnovesiti samega sebe z naravo. Pomembno je, da Lokar ne ustvarja idealiziranega sveta, ob iskalcih so opisani uničevalci življenja, a dobro poišče vedno pot do človeškega srca.

ANGORA
GOSTINSKE IN TURISTIČNE STORITVE D.O.O.
OTLICA 47, AJDOVŠČINA
TEL.: 05 36 49 639
www.angora.si

okrepčevalnica

AnGora

KNJIŽNA POLICA NA RUPI

Seznam uredila in pripravila za tisk: Elvica Velikonja

INVENTARNA KNJIGA

(vpis enot po inventarnih številkah, inventarne številke vpisane novembra 2012 - po letih zida)

Inv. št.	Leto vpisa	Avtor/Naslov	Vrsta vsebina	Jezik	Leto	Založništvo in izdelava	Fizični opis	ISBN	COBISS. SI-ID	Podaril-a
	2012	Gora : časopis o Gori, Gorjankah in Gorjanih	časopis	slovenski	1998-2012	Predmeja : Društvo za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine Gora, 2001	30 cm 51 številk	1408-7855	78570240	Društvo Gora
1	2012	Velikonja Narte: Višarska polena / spisal Narte Velikonja	kratka proza	slovenski	1928	[Celje] : Družba sv. Mohorja, 1928 (v Celju : Mohorjeva tiskarna)	208 str. ; 21 cm		1296693	Aldo Černigoj
2	2012	Velikonja Narte: Višarska polena / spisal Narte Velikonja	kratka proza	slovenski	1928	[Celje] : Družba sv. Mohorja, 1928 (v Celju : Mohorjeva tiskarna)	208 str. ; 21 cm		1296693	Rafael Terpin
3	2012	Velikonja Narte: Otroci : novele / Narte Velikonja	kratka proza	slovenski	1931	V Ljubljani : Jugoslovanska knjigarna, 1931 (v Mariboru : Tiskarna sv. Cirila)	253 str. ; 20 cm		4248323	Rino Velikonja
4	2012	Velikonja Narte: Otroci : novele / Narte Velikonja	kratka proza	slovenski	1931	V Ljubljani : Jugoslovanska knjigarna, 1931 (v Mariboru : Tiskarna sv. Cirila)	253 str. ; 20 cm		4248323	Aldo Černigoj
5	2012	Renko Ivan: Vojkov vod / Ivan Renko ; [ilustriral Branko Simčič]	dokumentarna literatura	slovenski	1973	Ljubljana : Partizanska knjiga, 1973 (Ljubljana : »Tone Tomšič«)	139 str. : ilustr. ; 20 cm		8425777	Rafael Trpin
6	2012	Renko Ivan: Vojkov vod / Ivan Renko ; [ilustriral Branko Simčič]	dokumentarna literatura	slovenski	1980	Ljubljana : Partizanska knjiga, 1973 [i. e.] 1980 (Ljubljana : Kresija)	139 str. : ilustr. ; 20 cm		5040897	Rafael Trpin

8	2012	Černigoj Franc: Javorov hudič / [priređil] Franc Černigoj ; [ilustracije Silva Karim]	ljudsko slovstvo	slovenski	1988	Ljubljana : Kmečki glas, 1988 (Maribor : Večer)	285 str. : ilustr. ; 21 cm	3948800	Franc Černigoj
9	2012	Skoberne Peter: Sto naravnih znamenitosti Slovenije / Peter Skoberne ; [fotografije Jurij Andjelić ... et al.]	knjiga	slovenski	1988	V Ljubljani : Prešernova družba, 1988 (v Ljubljani : Delo)	248 str. : barvne ilustr. ; 21 cm	7016448	Račael Terpin
10	2012	Černigoj Franc: Iz vode dlan / Franc Černigoj	poezija	slovenski	1990	Koper : Lipa, 1990 (Ljubljana : »Jože Moškrčič«)	46 str. ; 20 cm	15095296	Franc Černigoj
11	2012	Trošt Ivo: Pod robom / Ivo Trošt	članek - sestavni del	slovenski	1990	TI=Fontana : revija za književnost in kulturo ISSN: 0353-5606. - 5, št.16 (1990), str.128-129	5, št.16 (1990), str.128-129	43771136	Mitja Benčina
12	2012	Velikonja Narte: Ljudje in zanke / Narte Velikonja ; [izbor in spremna beseda Helga Glušič]	kratka proza	slovenski	1991	Gorica : Goriška Mohorjeva družba : Katoliško tiskovno društvo : Svet slovenskih organizacij, 1991 (Gorica : Grafica Goriziana)	247 str. ; 21 cm	28582144	N.N.
13	2012	Bizjak Bojan: Skrivnost / Bojan Bizjak	poezija	slovenski	1993	[Ajdoščina] : samozaložba, 1993 (Ajdoščina : Kobal)	78 str. ; 21 cm	533554	Bojan Bizjak
14	2012	Koloini Borut in Malnič Andrej (urednika): Vipavski izbor : zbornik spisov ob stoletnici Vinarne zadruge Vipava : separat / [uredila Borut Koloini in Andrej Malnič]	zbornik	slovenski	1994	Vipava : Agroind Vipava 1894, 1994 (Nova Gorica : Grafika Soča)	107 str. ; 24 cm	42830080	Franc Černigoj
15	2012	Černigoj Franc: (glavni urednik): Njena podoba, kot se je izrisala skozi dejstva in spomine 1946-1996		slovenski	1996	LD Javornik, Črni vrh nad Idrijo, 1996			Franc Černigoj
16	2012	Černigoj Franc: (Zbral, napisal vezno besedilo in uredil): Nace ina dolge tace / zbral, napisal vezno besedilo in uredil Franc Černigoj ; ilustrirala Silva Karim	knjiga	slovenski	1996	Ljubljana : Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1996 ([Ljubljana] : »Jože Moškrčič«)	141 str. : ilustr. ; 24 cm	961-234-000-5	Franc Černigoj
17	2012	Černigoj Franc: Mož in čemerika : žalostne in vesele z gore in dežele / [zbral, priredil, napisal vezno besedilo in uredil] Franc Černigoj ; fotografije, katerih avtor je Naško Križnar so iz arhiva Goriškega muzeja]	knjiga	slovenski	1997	Ajdovščina : samozal., 1997 (Nova Gorica : Grafika Soča)	277 str. : ilustr. ; 21 cm	70949632	Franc Černigoj

18	2012	Janež Jože, Čar Jože, Habič Peter: Vodno bogastvo Visokega krša : ranljivost kraške podzemne vode Banjšic, Trnovskega gozda, Nanosa in Hrušice / [besedilo] Jože Janež, Jože Čar, Peter Habič ; [fotografije] Rafael Podobnik ; [avtorica poglavja Naravovarstveni vidik varstva vodnega bogastva Visokega krša je Branka Hlad ; računalniški izris geoloških kart in druge grafike Andrej Albreht ; geografske karte Geodetski zavod Republike Slovenije]	strokovna monografija	slovenski	1997	Idrija : Geologija, 1997 (Ljubljana : Hren)	167 str. : barvne ilustr. ; 23 cm	961- 90568-0-9	70658816	Jože Čar
19	2012	Černigoj Franc: Gora in pesem : antologijski izbor [pesmi ob avtorjevi 50-letnici] / Franc Černigoj ; [pesmi izbrala Bojan Bratina in Franc Černigoj ; spremna beseda Bojan Bratina ; grafike Lucijan Bratuš]	poezija	slovenski	1998	Nova Gorica : Branko : Ljubljana : Jutro, 1998 (Ljubljana : Osminka & Co.)	191 str. : ilustr. ; 20 cm	961-6079- 55-7 (Branko)	78956288	Franc Černigoj
20	2012	Černigoj Franc: (besedilo): Pot po Dolu gor in dol / [besedilo Franc Černigoj ; fotografije Vilijem Cigoj ... [et al.] ; ilustracija zemljevida Joško Trojar ; črna risba zemljevida Anka Bolka, Trajanus ; izdalo Društvo za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine] Gora	vodič	slovenski	1999	Ajdovščina : Občina : Razvojna koalicija Vipavske doline ROD ; [Ljubljana] : Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, sektor CRPOV, 1999 (Žabnica : Pro Grafika)	28 str. : ilustr. ; 15 x 22 cm		7471522	Franc Černigoj
21	2012	Černigoj Franc: Znamenje na Gori / [zbral in zapisal] Franc Černigoj : [fotografije Urh Černigoj in iz drugih virov]	knjiga	slovenski	1999	Ajdovščina : [samozal.] F. Černigoj, 1999 (Ljubljana : Osminka)	399 str. : ilustr. ; 21 cm	961-6302- 62-0	104478208	Franc Černigoj

22	2012	Peljhan Silvester(odgovorni urednik), Černigoj Franc(uredil in lektoriral): Svet od Granate do Čmega roba : očetje sinovom, vnukom : Lovska družina Col : 1949-1999 / [odgovorni urednik Silvester Peljhan ; vse risbe (linorezi) so delo učencev OŠ Col]	knjiga	slovenski	1999	Col : LD COL, [1999]	156 str. : ilustr. ; 26 cm		103651584	Lovska družina Col
23	2012	Pergar Rudi: Barva kot svetloba : retrospektiva, 18. XII. 1999 - 13. II. 2000, Goriški muzej, Grad Kromberk / Rudi Pergar : [avtorja besedil Marko Vuk, Hubert Bergant ; življenjepis in dokumentacija Matjaž Breclj ; prevod v italijanščino Peter Szabo ; priprava kataloga Matjaž Breclj, Rudi Pergar ; fotografije Matjaž Prešeren]	katalog	slovenski, italijanski	1999	Nova Gorica : Goriški muzej, 1999 (Postojna : Čukgraf)	58 str. : večinoma barvne ilustr. ; 23 x 25 cm		105009664	Rudi Pergar
24	2012	Kovšca Ingrid: Od srca do srca / Ingrid Kovšca ; [ilustracije Maja Martinuč in Ingrid Kovšca ; spremna beseda Jurij Paljka]	poezija	slovenski	2000	Vipava : Škofijska gimnazija, 2000 ([Ljubljana] : Grafika M)	63 str. : ilustr. ; 20 cm	961-6353-35-7	108656896	Ingrid Kovšca
25	2012	Bizjak Bojan: Besedovanja / Bojan Bizjak ; [spremna beseda Edo Pelicon]	kratka proza	slovenski	2001	Ajdovščina : Aristos, 2001 (Ajdovščina : Sedmak)	178 str. ; 22 cm	961-90897-0-7	110891264	Bojan Bizjak
26	2012	Černigoj Franc: (urednik): Mati Gora : zbornik o Gori, Gorjankah in Gorjanih : ob 400-letnici naselitve Gore / [avtorji zbornika skupina avtorjev ; glavni urednik Franc Černigoj]	zbornik	slovenski	2001	Predmeja : Društvo za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine Gora, 2001 (Ljubljana : Hren)	542 str. : ilustr. ; 31 cm	961-6403-58-3	113754880	Franc Černigoj
27	2012	Vidmar Angel (glavni in odgovorni urednik): Trnovski gozd, njegova divjad in njegovi lovci / [glavni urednik Angel Vidmar ; slike Jurij Mikuletič ; izdelava kart Vojko Černigoj]	knjiga	slovenski	2001	Trnovo : Lovska družina Trnovski gozd, 2001	199 str. : ilustr. ; 25 cm		114033664	Emil Velikonja

28	2012	Bizjak Bojan: Jutrice : [pesmi za veselo razočaranje] / [[napisal in] ilustriral] Bojan Bizjak	poezija	slovenski	2002	Ajdovščina : Društvo Wada, 2002 (Ajdovščina : V&H)	961-238-010-4	116142848	Bojan Bizjak
29	2012	Bratina Janko: Dolina in hrib : izbor iz literarnega in strokovnega dela / Janko Bratina ; [zbral, uredil in spremno besedo napisal Bojan Bratina]	razne literarne vrste	slovenski	2002	Gorica : Goriška Mohorjeva družba, 2002 (Gorica : Grafica Goriziana)	88-87407-35-5	120696576	Bojan Bratina
30	2012	Černigoj Aldo: Večer pri Maticavih : pripovedavanja z Dola / Aldo Černigoj	kratka proza	slovenski	2002	Koper : samozal., 2002 (Postojna : Čukgraf)	961-236-300-5	118617856	Aldo Černigoj
31	2012	Černigoj Franc: (urednik): Semenje javorovo : 1978-1998 : izbor iz prvih dvajsetih let Javorovega lista, šolskega glasila Osnovne šole Col / [avtorji izbora učenci in učitelji Osnovne šole Col ; glavni urednik Franc Černigoj]	zbornik	Slovenski, angleški	2002	Col : Osnovna šola, 2002 ([s. n.] : Manzanesi)	636 str. : ilustr. ; 24 cm	118865152	OŠ Col
32	2012	Černigoj Franc: (literarni urednik): Zelene stečine II : dotiki narave : izbor kratke lovske proze in pesmi iz tridesetih letnikov Lovca 1972-2001 / [literarni urednik [in] uvod Franc Černigoj ; ilustracije Igor Pičulin]	razne literarne vrste	slovenski	2002	Ljubljana : Lovska zveza Slovenije, 2002 (Miklavž : Florjancič)	362 str. : ilustr. ; 20 cm	121061376	Franc Černigoj
33	2012	Peljhan Silvester(odgovorni urednik): Pot skozi gozd : Soško gozdno gospodarstvo Tolmin in pol stoletja gospodarjenja z gozdovi : [1947-1997] / [uredniški odbor Ivan Krivec ... et al.]	zbornik	slovenski	2003	Tolmin : Društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva Posočja, 2003 (Tomačevica pri Komnu : Grafitsk)	353 str. : ilustr. ; 24 cm	124848128	Silvester Peljhan
34	2012	Šinkovec Irena (urednica): Bom šel na planince : ob 100-letnici Planinskega društva Ajdovščina : 1903-2003 / [urednica Irena Šinkovec ; fotografije so prispevali Urh Černigoj ... et al.]	zbornik	slovenski	2003	Ajdovščina : Planinsko društvo, 2003 (Sežana : Graphtech)	176 str. : ilustr. ; 24 cm	125484800	Franc Černigoj

35	Likar Marjan: Kamnita mati / Marjan Likar	dokumentarna literatura	slovenski	2003	Ljubljana : [samozal.] M. Likar, 2003 (Ljubljana : SŽ - Železniška tiskarna)	45 str. : ilustr. ; 21 cm		125729280	Marjan Likar
36	Škrlep Boštjan: Róman je bil bolj zadržan, dec pa od stu ... (O Romanu Velikonja – Bevkovem)		slovenski	2004	samozaložba, 2004				Rino Velikonja
37	Škrlep Boštjan: Róman je bil bolj zadržan, dec pa od stu ... (O Romanu Velikonja – Bevkovem)		slovenski	2004	samozaložba, 2004				Vojko Velikonja
38	Terpin Rafael, Gantar Tinka: Ugrizna u kalina : pešpoti okrog Idrije in Spodnje Idrije : vodnik / [besedilo in skice pot] Rafko Terpin, Tinka Gantar ; fotografije Rafko Terpin, Branko Gantar, Jože Čar]	vodič	slovenski	2004	Idrija : Muzejsko društvo, 2004 [i. e. 2006] (Idrija : Pagis)	94 str. : ilustr. ; 21 cm	961-91164-1-0	14103090	Rafael Terpin
39	Trošt Lucijan (glavni urednik): Vodovod Gora : [bilten ob zaključku del Vodovoda Gora] / [izdal Gradbeni odbor Vodovoda Gora in Občina Ajdovščina ; uredil Lucijan Trošt]	knjiga	slovenski	2004	Col : Gradbeni odbor Vodovoda Gora in Občina Ajdovščina, 2004 (Col : GK Grafika)	27 str. : ilustr. ; 21 cm		13045810	Lucijan Trošt
40	Velikonja Elvica: Kako jim rečemo pri nas : prispevek k rastlinskemu imenstvu na Gori / Elvica Velikonja ; [spremnna beseda Tone Wraber ; fotografije Elvica Velikonja ... et al.]	strokovna monografija	slovenski	2004	Otlica : Osnovna šola ; Predmeja : Društvo Gora, 2004 (Nova Gorica : Grafika Soča)	54 str. : fotogr. ; 30 cm	961-91379-0-6	213913600	Elvica Velikonja
41	Žiljajev Grigorij: Kaj nas je povezovalo? : zapisi 1943-1945 / Grigorij Žiljajev	dokumentarna literatura	slovenski	2004	Nova Gorica : Odbor skupnosti 30. div. : OZZB, 2004 (Brežice : Utrip)	156 str. : ilustr. ; 21 cm		213398784	Rino Velikonja
42	Černigoj Franc: (glavni urednik): Zbrani spisi / Edmund Čibej ; [glavni urednik Franc Černigoj ; fotografije ... so last dedičev Edmunda Čibeja]	izbrano delo	slovenski	2005	Predmeja : Društvo za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine Gora, 2005 (Nova Gorica : Soča)	364 str. : ilustr. ; 25 cm	961-91379-1-4	218804224	Društvo Gora

43	2012	Damjan Popelar: Kamnita spirala / [[umetnik in] risba] Damjan Popelar ; [teksti Damjan Popelar ... [et al.] ; pesmi Franc Černigoj ; fotografije Damjan Popelar ... et al.]	katalog	slovenski	2005	[Ljubljana : s. n.], 2005 (Ljubljana : Sitograf-Trade)	31 str. : ilustr. ; 21 cm		221034496	Damjan Popelar
44	2012	Remškar Bogomir (urednik): Trideset let ajdovskega jamarstva / [avtorji Mitja Benčina ... [et al.] ; uredil Bogomir Remškar]	zbornik	slovenski	2005	Ajdovščina : Jamarsko društvo Danilo Remškar, 2005 (Ajdovščina : Sedmak)	83 str. : ilustr. ; 24 cm	961-238-499-1	221326592	Mitja Benčina
45	2012	Skvarča Lojza: V svetlobi zarje / Lojze Skvarča	kratka proza	slovenski	2005	Ljubljana : Lovska zveza Slovenije, 2005 ([Ljubljana] : Euroadria)	153 str. : fotogr. ; 20 cm	961-91731-0-4	223660032	Franc Černigoj
46	2012	Černigoj Aldo: Čas ob zori : leta petdeseta --- / Aldo Černigoj	kratka proza	slovenski	2006	Koper : samozal., 2006 (Postojna : Čukgraf)	239 str. ; 22 cm	961-245-201-6 978-961-245-201-8	229131264	Aldo Černigoj
47	2012	Černigoj Franc (glavni urednik): Deset let kasneje : 1946 : 1996-2006 : [priložnostna publikacija LD Javornik, ob 60-letnici ustanovitve] / [uredniški odbor Franc Černigoj ... et al.]	zbornik	slovenski	2006	Črni Vrh nad Idrijo : Lovska družina Javornik, 2006 (Celje : Če tisk)	178 str. : ilustr. ; 23 cm	961-238-741-9	228047872	Franc Černigoj
48	2012	Velikonja Rino (zbral in uredil): Da ne pozabimo! : kratak vodnik najpomembnejših datumov in dogodkov iz novejših primorske in goriške zgodovine od konca 1. svetovne vojne do samostojne Slovenije / zbral in uredil Rino Velikonja	knjiga	slovenski	2006	Nova Gorica : Območno združenje borcev in udeležencev NOB, 2006 (Komen : Print Luin)	103 str. : ilustr. ; 21 cm	961-91564-4-7 978-961-91564-4-5	230039552	Rino Velikonja
49	2012	Pegan Anton (uredil: Franc Černigoj): Indija Komandija : prozna ljudska besedila z Vipavskega, Goriškega, s Krasa in Tolminskega iz 19. stoletja / [zbral] Anton Pegan ; uredil Franc Černigoj ; [ilustracije Silva Karim]	ljudsko slovstvo	slovenski	2007	Ljubljana : Založba ZRC, ZRC SAZU, 2007	223 str. : ilustr. ; 24 cm	978-961-254-003-6	233066240	Franc Černigoj

50	2012	Terpin Rafael: Klanec do doma : zbirka 262 risb kmečkih hiš iz svetov ob Idrjici (in 262 besedil) : tehnika: tuš, čopič : čas: risbe nastale v letih 1997 do 2003 / avtor risb in besedil Rafael Terpin	knjiga	slovenski	2007	Idrija : samozal. R. Terpin, 2007 ([Idrija] : Pagis)	271 str. : ilustr. : 27 cm	978-961- 245-305-3	233319424	Rafael Terpin
51	2012	Bajc V., Tihelj, I. Česen, S. Karim, H. Rodman Sever, I. Saksida, K. Turk Medvešek (uredniški odbor): Sledi med bukvami : zbornik ob 150-letnici šolstva v Podkraju / [uredniški odbor Veronika Bajc Tihelj ... et al.]	zbornik	slovenski	2008	Col : Osnovna šola, 2008	139 str. : ilustr. : 25 cm		238824960	Osnovna šola Col
52	2012	Bizjak Bojan: Hruška / Bojan Bizjak Zakawsky	roman	slovenski	2008	Ljubljana : KATR, 2008	169 str. : 21 cm	978-961- 6729-50-5	242226944	Bojan Bizjak
53	2012	Bizjak Bojan: Skala / Bojan Bizjak	roman	slovenski	2008	Ljubljana : KATR, 2008	225 str. : 21 cm	978-961- 6729-20-8		Bizjak Bojan
54	2012	Bizjak Bojan: Steklovina juter / Bojan Bizjak	poezija	slovenski	2008	Ljubljana : KATR, 2008		978-961- 6729-46-8	241392128	Bojan Bizjak
55	2012	Bizjak Bojan: Tkivo časa / Bojan Bizjak	kratka proza	slovenski	2008	Ljubljana : KATR, 2008		978-961- 6729-35-2	240591104	Bojan Bizjak
56	2012	Bizjak Bojan: Veter sanj / Bojan Bizjak	roman	slovenski	2008	Ljubljana : KATR, 2008		978-961- 6729-31-4	239923200	Bojan Bizjak
57	2012	Bratina Alojzija: Na Gori je moje zavetje / Alojzija Bratina	poezija	slovenski	2008	Predmeja : samozal., 2008	61 str. : 21 cm	978-961- 245-499-9	239006208	Alojzija Bratina
58	2012	Marjan Likar: Kamnita mati II / [[besedilo,] rezbarije] Marjan Likar	dokumentarna literatura	slovenski	2008	Gora : [samozal.] M. Likar, 2008 ([Kamnik] : Vovk)	92 str. : ilustr. : 21 cm		240292864	Marjan Likar
59	2012	Trošt Lucijan, Benčina Mitja, Škvarč Jernej: Fantje in moške, pojdite domov, boste morali na vojsko! : Col z okolico v času 1. svetovne vojne / Lucijan Trošt, Mitja Benčina, Jernej Škvarč ; uredila Tanja Hladnik	knjiga	slovenski	2008	Col : Društvo Trillek, društvo za ohranitev starih običajev, 2008 ([Ljubljana] : Kmečki glas ; Ivančna Gorica : Impress)	463 str. : ilustr. : 23 X 28 cm	978-961- 92511-0-2	241408000	Lucijan Trošt

60	2012	Voss Wilhelm: Versuch einer Geschichte der Botanik in Krain (1754 bis 1883) = Poskus zgodovine botanike na Kranjskem (1754 do 1883) : znanstvenokritična izdaja / Wilhelm Voss ; [prevedel Mirko Zorman ; spremna beseda, opombe Tone Wraber]	knjiga	slovenski, nemški	2008	Celje : Celjska Mohorjeva družba : Društvo Mohorjeva družba, 2008 (Maribor : Dravska tiskarna)	273 str. : ilustr. ; 23 cm	978-961-218-788-0	242435840	Rafael Terpin
61	2012	Bačar Stanislav (uredil): Njim vsem pripada slava : osamosvojitveno dogajanje Ajdovščina, Idrinja, Nova Gorica, Tolmin : zbornik 1991 / uredil Stanislav Bačar ; [avtorji fotografskega gradiva Marjan Pavzin ... et al.]	zbornik	slovenski	2009	Kromberk : Goriški muzej, 2009 (Nova Gorica : Grafika Soča)	941 str., [88] str. pril. : ilustr. ; 25 cm	978-961-6201-33-9	245164288	Emil Velikonja
62	2012	Batagelj Borut: Izum smučarske tradicije : kulturna zgodovina smučanja na Slovenskem do leta 1941 / Borut Batagelj	znanstvena monografija	slovenski	2009	Ljubljana : Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 2009 ([Ljubljana] : Littera picta)	512 str. : ilustr. ; 24 cm	978-961-6777-04-9	250194944	Borut Batagelj
63	2012	Bratina Bojan: O Gorjanih, zapisi od 1974 do 2009	zapisi	slovenski	2009		46 str.: 30 cm			Bojan Bratina
64	2012	Černigoj Franc:(urednik): Gora nad deželo : od Čavna tja do Nanosa --- / avtor besedila Franc Černigoj ; pisno gradivo so prispevali Emil Velikonja ... [et al.]	vodič	slovenski	2009	Ajdovščina : Občina Ajdovščina, 2009	1 mapa (4 zgibanke) : ilustr. ; 22 cm		13926962	Franc Černigoj
65	2012	Kobal Ivana: Mara - o sončnicah in poteh / [besedilo in ilustracije] Ivana Kobal	drama	slovenski	2009	Bevke : Smar-team, 2009	66 str. : ilustr. ; 21 cm	978-961-6675-59-8	244506112	Ivana Kobal
66	2012	Saksida Irena (urednica): Nekoč, pred mnogimi leti..., Once upom a time...,		slovenski	2009	Osnovna šola Col				Osnovna šola Col
67	2012	Villani Dario: Il fermacravatta tricolore, vita e ricordi di un Goriziano cittadino del mondo	knjiga	italijanski	2009	Edizioni della laguna	280 str. : ilustr. ; 24 cm	978-88-8345-278-X		Dario Villani

68	2012	Krapež Smiljana: Obravnava ljudskega slovetstva v prvem trilettju : diplomsko delo / Smiljana Krapež	diplomsko delo	slovenski	2009	Ljubljana : [S. Krapež], 2009	106 str. : ilustr. ; 30 cm + 1 optični disk (CD-ROM)	7908681	Smiljana Krapež
69	2012	Bizjak Pavlina (urednica): Naše pesmi čez rob pojo / [avtorji pesmi in ilustracij učenci od 5. do 9. razreda Osnovne šole Otlica ; pesmi v narečju zapisala po pripovedi učencev, zbrala in uredila Pavlina Bizjak]	poezija	slovenski	2010	Otlica : Osnovna šola, 2010 ([Ajdovščina] : Sedmak)	62 str. : ilustr. ; 24 cm	978-961-269-251-3 251321856	Osnovna šola Otlica
70	2012	Čotar Milan, Stres Peter (uredila): Koliko stane svoboda : spomini na teptanje človekovih pravic Slovencev na Goriškem v obdobju fašizma - še posebej pravic slovenskih učencev v fašistični šoli : [zbornik zapiskov učenka in učencev osnovnih šol] / [uredila Milan Čotar in Peter Stres]	zbornik	slovenski	2010	[Goriška] : skupina osnovnih šol, 2010	111 str. : ilustr. ; 23 cm	978-961-269-208-7 249795072	
71	2012	Kladnik Tomaž, Jurjavčič Katarina, Dežman Jože: Vojne fotografije = War photos : 1941-1945 : partizanske enote = partisan units : iz fotografske zbirke Muzeja novejšje zgodovine Slovenije = from the photo collection of the Museum of Contemporary History of Slovenia / [uvodno besedilo] Tomaž Kladnik ; [izbor fotografij in podnapisi] Katarina Jurjavčič ; [uredil] Jože Dežman ; [Andrej Zorko, izbor fotografij in podnapisi za IV. operativno cono ; Vanja Martinčič, podnapisi o opremljenosti in orožju ; prevodi Nataša Simonovič Bakoš, Žandi Dežman]	znanstvena monografija	slovenski, angleški	2010	Ljubljana [i. e.] Radomlje : Defensor, 2010 ([Ljubljana] : Schwarz)	427 str. : fotogr. ; 25 cm + Shema razvoja osnovnih enot NOV Slovenije 1941-1945	978-961-6177-30-6 250797824	Tomaž Kladnik
72	2012	Kobal Ivana: Zigota / [[pesmi in] ilustracije] Ivana Kobal	poezija	slovenski	2010	Bevke : Smar-team, 2010	112 str. ; 21 cm	978-961-6830-16-4 251360512	Ivana Kobal

73	2012	Kontestabile Rovis Mirjana in Čebtron Jasna (urednici): Cesarsko-kraljevo moško učiteljše v Kopru : 1875-1909 ; Slovenski oddlek : [zbornik člankov o C. k. moškem učiteljsku v Kopru ob stoletnici prenehanja delovanja] / [urednici Mirjana Kontestabile Rovis in Jasna Čebtron ; prevod povzetkov Neven Ušumović, Daniela Milloti Bertoni, Polona Glavan]	zbornik	slovenski, hrvaški	2010	Koper : Pokrajinski arhiv = Capodistria : Archivio regionale, 2010 ([Koper] : Stražar)	247 str. : ilustr. ; 24 cm	978-961-92704-3-1	253993728	Franc Černigoj
74	2012	Puc Sara: Morlana / Sara Puc ; [ilustracije Inja Roi]	roman	slovenski	2010	Bevke : Smar-team, 2010	108 str. : ilustr. ; 21 cm	978-961-6830-38-6	253263872	Franc Černigoj
75	2012	Štepec Marko: 1914-1918 / [contributing authors Marko Štepec ... [et al.] ; editor Marko Štepec ; translation Žandi Dežman ; photographs Aleksandra Frantar, Sašo Kovačič]	katalog	katalog	2010	Ljubljana : National Museum of Contemporary History, 2010 (Ljubljana : Para)	64 str. : ilustr. ; 30 cm	978-961-6665-11-7	253537024	Tomaž Kladnik
76	2012	Likar Marjan: Kamnita mati III : okruški življenja / Marjan Likar	dokumentarna literatura	slovenski	2010	Ljubljana : samozal. M. Likar, 2010 (Ljubljana : SŽ - Železniška tiskarna)	111 str. : ilustr. ; 21 cm		252998400	Marjan Likar
77	2012	Krapež Neža: Nerazčiščeno čustvo / Neža Krapež ; [ilustracije Inja Roi]	roman	slovenski	2011	Bevke : Smar-team, 2011		978-961-6830-95-9	257852672	Neža Krapež
78	2012	Terpin Rafael: Idrijske hiše : monografija o idrijskih stanovanjskih hišah (323 hiš na 423 risbah, svinčnik) / avtor risb in besedel Rafael Terpin	knjiga	slovenski	2011	Idrija : [samozal.] R. Terpin, 2011 (Logatec : VZA - GO & VPD)	384 str. : ilustr. ; 27 cm		256261376	Rafael Terpin
79	2012	Cigale Matej (glavni urednik): Zaris v čas 2011		slovenski	2012	Literarno društvo Ris, zanj predsednica Andrejka Jereb, Idrija, januar 2012	241 str. ;			Anka Vončina

80	2012	Černigoj Franc (glavni urednik): Iz Lovca : z besedo in črto po Trnovskem gozdu : Lovca 1911-2011 / [uredniški odbor Franc Černigoj (glavni urednik) ... [et al.] ; risbe in slike Jurij Mikuletič]	zbornik	slovenski	2012	Trnovo : LD Trnovski gozd, 2011	351 str. : ilustr. ; 25 cm		256246016	Lovska družina Trnovski gozd
81	2012	Černigoj Franc: Hoja za besedo : [--- po poteh dežele : ljudska besedila iz Zgornje Vipavske doline] / [izbral in priredil Franc Černigoj ; zemljevid Silva Karim]	ljudsko slovstvo	slovenski	2012	Ajdovščina : Občina, 2012	104 str. : ilustr. ; 20 cm	978-961-269-622-1	259816960	Franc Černigoj
82	2012	Velikonja Elvica: Rastejo pri nas : rastline Trnovskega gozda / Elvica Velikonja ; [spremnna beseda Franc Černigoj in Igor Daksakobler ; risbe Rafael Terpin ; zemljevide je narisal Nejc Velikonja ; fotografije Elvica Velikonja ... et al.]	knjiga	slovenski	2012	Predmeja : samozal., 2012 (Nova Gorica : Grafika Soča)	252 str. : ilustr. ; 28 cm	978-961-276-530-9	263330304	Elvica Velikonja
83	2012	Koren Božiček Milena: Slovenija odprta za umetnost : mednarodna likovna delavnica = Slovenia open to art : international art workshop : 1993 - 2012 / [pisec besedil Milena Koren Božiček ... [et al.] ; prevod Sonja Škvarč, Danijela Likar, Pavlina Bizjak ; avtorji fotografij Boštjan Gunčar ... et al.]	katalog	slovenski, angleški	2012	Col : Farming turizem Vidmar, 2012	124 str. : ilustr. ; 30 cm	978-961-92265-3-7	262341120	Hieronim Vidmar
84	2012	Bratina Alojzija: Domača vasica / Alojzija Bratina ; [spremnno besedilo Bruna Vuga ; fotografije Nevenka Vidmar in iz arhiva avtorice Alojzije Bratina]	poezija	slovenski	2012	Predmeja : samozal., 2012				Alojzija Bratina

NOVE KNJIGE

RASTEJO PRI NAS

Rastline Trnovskega gozda

Elvica Velikonja

Namesto zapisa o eni od gorskih rož, kakor jih že od začetka izhajanja Gore v našem časniku objavlja Elvica Velikonja, v tej številki objavljamo kratka odlomka iz obeh spremnih besed nove knjige in zapis o predstavitvi le-te na Otlici ...

»Roža je neusahljiva in razposajena domišljija Stvarnika. Prešerna je bila njegova duša, ko jih je ustvarjal. Ko je škropil po njih prelestne barve in opojne vonje, je v vznosenosti dejal: naj pride človek k vam in vaš dih naj se v njem presnuje v duh ...

Rastejo pri nas je knjiga o rožah z Gore in o ljudeh. V njej se prepletajo vezi med ljudmi. In spletajo niti med ljudmi in Naravo.

Za Elvico, avtorico te knjige, so rože hkrati simbol nedosegljivega, do konca in še čez iskanega – so hrepenenje samo, to tako zelo slovensko čustvo. Kot je gornik Kugy vse življenje iskal (in nikoli našel) svojo Scabioso trento, tako tudi Elvica v rožah išče ... lepoto, luč in svetlobo, svoje otroštvo in v njem njej drage ljudi; rože ji plemenitijo veselje in pomagajo premagovati žalost; po njih trosi radost med nas. Njeni zapisi o rožah in ob rožah so hkrati polni navdušenja nad življenjem, nad stvarnico Naravo in nad našo Goro. Iz njih sije hvaležnost, da nam je dano vse to doživljati. In to je tisto, kar iz knjige žari v bralčevo dušo. Zato je še bolj dragocena.

Srečno – Rastejo pri nas! Naj bralci najdejo pot do tebe, kot je Elvica našla pot do mnogih rož. In do dobrih ljudi ...« (*Franč Černigoj*)

»Zapise o rastlinah Trnovskega gozda ne berem samo kot podrobne in verodostojne botanične opise za te kraje povsem običajnih, pogostih, redkih, zelo redkih, znamenitih, celo izjemnih rastlin (za kar je tudi bilo potrebno veliko truda). V njih prepoznavam zgodbe (čustva in spomine) o ljudeh, o njihovih domačijah, o botanikih, ki so te rastline odkrivali in jih opisovali v preteklosti. Tako zlitje strokovnega in doživljajskega v poljudnem botaničnem pisanju ni pogosto, a bralca navadno zelo pritegne. Če opisom in zgodbam dodamo odlične avtoričine fotografije, požlahtnjene z imenitnimi risbami akademskega slikarja Rafka Terpina, je po moji sodbi uspeh knjige zagotovljen. Ne samo pri domačinih, ki avtorico poznajo in svoje domače kraje nadvse cenijo (gorjanski ponos bo zagotovo doživel še eno zmagoslavje), temveč tudi pri vseh ljubiteljih Trnovskega gozda, ki na to obsežno gozdnato planoto in v njene svojske robne vasi, s travniki in pašniki radi in pogosto zahajamo.« (*Igor Dakskobler*)

KOLONICA IZ IDRIJE JE SKOZI MEGLO IN DEŽ SLEDILA LUČI PROTI OTLICI ...

Anka Vončina

Vračala sva se z obletnice mature. Z dobro 'okroglim' sošolcem na sovoznikovem sedežu sem se ponoči, v megli, po metrih pomikala proti domu, mimo Cenca in Vodnjaka čez Vrh Gore, pa me vpraša: »Anka, a ti kaj vidiš?« – »Nič, Tomaž!« – »Aha, potem je pa v redu.«

Tomaž se je ustrašil, da je že tam, kjer je večna tema. A tako je čez Vrh Gore vedno, ko se k nam priplazi tetka jesen. Drži se je megla tako tesno, da se čeznjo le pretipaš. Na eni in na drugi strani svetloba, tam pa preizkušnja!

In tako je bilo tudi 26. oktobra, ko je kolonica iz Idrije sledila luči proti Otlici. Megla in dež, da se je odbijal od tal. Elvica nas je povabila. Navdušenci nad rožami smo pirovali. Med nas je prišla nova, težko pričakovana in zaslužena knjiga. Morala je! Kajti vsako veliko in srčno delo rodi sadove, sadove, ki ostanejo. Štirinajst let jo je pisala, kolikokrat štirinajst let jo je vpletala v venčke in jo oblikovala v srcu?

Preproste in skromne so te naše prijateljice rožice. Samo rad jih moraš imeti in dajo ti toliko lepega, lepšajo nam življenje, povezujejo nas in bogatijo. Enako preprost, a najbolj zgovoren je naslov njene knjige: **RASTEJO PRI NAS, Rastline Trnovskega gozda.**

Pumprki smo skoraj zamudili, čutila sem zadržano grlo in grlen glas, ko sva se objeli – tudi prijateljci Idriji so prišli, so se veselile njene oči. Avla osnovne šole, ki nas je gostila, je bila polna do zadnjega kotička. Polna njenih sovaščanov, učencev, prijateljev, najdražjih ... Praznova-la je vsa Gora. Knjigi na pot so pomagale osnovnošolske »marjetice z gorsko teto Pehto«. Nastopili so oba šolska zborčka, zbor kmečkih žena in harmonikar. Program in pogovor z avtorico in njenimi največjimi pomagači je spretno in pristrčno pove-

Na fotografiji: Na predstavitvi knjige

Foto: Anka Vončina

zoval radijski glas Edo Pelicon. Predstavil je avtorja slik, izjemnega poznavalca flore bližnje in daljne okolice, Rafka Terpina; in za oceno zaprosil dr. Igorja Dakskoblerja, ki je knjigi strokovni boter. Da je novo delo zelo pomembno, ne samo za botanično stroko, temveč je tudi literarno, etnološko in zgodovinsko bogastvo, nam je potrdil pisatelj Franc Černigoj, ki je knjigo lektoriral in ji skupaj z Igorjem Dakskoblerjem napisal uvod. Knjigo so oblikovali in računalniško postavili kar v domači hiši. Za to sta poskrbela sinova Jure in Nejc. Natisnili pa so jo v Grafiki Soča. Koliko zaslug ima ob vsem tem soprog Emil, nam je vsem dano jasno prebrati med vrsticami. Elvica jo je izdala v samozaložbi, s pomočjo podjetja Vibeks - Predmeja, podjetja Mlinotest - Ajdovščina in Občine Ajdovščina. Že štirinajst let v časopisu Gora objavlja prispevke o rastlinah. Zdaj je že zajetno gradivo zbrala, dopolnila in strnila v imenitno knjigo.

Na fotografiji: Na predstavitvi knjige
Foto: Anka Vončina

O Trnovskem gozdu je prelitega že kar nekaj črnila. Končno pa je dočakal tudi monografijo o svojih rastlinah. Opisane niso vse, teh je več kot tisoč, med nastopajočimi pa so predvsem znamenite, endemične, redke, posebne in zavarovane. Že več kot pol tisočletja ga raziskujejo domači in tuji botaniki. Dobro nam je predstavljena njegova bogata, raznovrstna, izjemna in edinstvena pestrost, ki ne more uspevati nikjer drugje, kajti tu se mešajo zelo različni geološki, geografski in podnebni dejavniki. Na severozahodnem robu Dinarskega gorstva, pred vrati visokih Alp, se srečujejo mediteranski in ostrejši, gorski vplivi. Vendar je poleg župnika Alojza Filipiča (sicer rojen na Ravnici pri Grgarju) avtorica edina prava Gorjanka. S svojim raziskovalnim delom je veliko prispevala k razpoznavanju posebnosti, z novimi najdbami pa je tudi dopolnila vedenje o rastju ne samo Trnovskega gozda, ampak Slovenije sploh. Knjiga ni le podajanje botaničnih podatkov z latinskimi imeni, asociacijami in opisi rastišč. Avtorica v zapise občuteno tke svoja čustva, podaja nam zgodbe, ki jih rastline pripovedujejo. To so zgodbe o ljudeh, zgodbe, ki jih je pisalo življenje, povezano in odvisno od narave nekdanj in danes. Knjiga je pripoved o prijateljih.

Predvsem pa: knjiga je povabilo – pojdimo na pot!

PRIJATELJICI

Anka Vončina

Želela v srce bi ti vlti veselja,
želela bi ti na lice pričarati nasmeh.
Ta trenutek moja največja je želja,
prižgati, prijateljica, ti iskro v očeh.

Pojdi, ko sonce se prevesi k počitku,
pojdi na trave, podčavenske spet.
Potopi se v širne zlate planjave,
kjer grm je hrušice s škrlatom odet.

Še daleč je čas jesenske sivine,
vsenaokrog le barve žare.
V zlatem morju valove plavine,
preobjede premnoge košatijo se.

Srebrno leskeče se grintavec mali,
njega sinje cvetenje razveseljuje nas
spet,
rumeno pocvitajo zapoznelke poletne,
brstenje na jesen – še poslednji polet?

In trave, te naše prijateljice zveste,
ne trave, zlato morje je to.
Kot one, prepusti se sapam vetrovnim,
miru ti s svojo pesmijo prineso.

Od barv neštetihi oči se rosijo,
sonce nad goriško nam jemlje pogled.
Ptice v grmovju s pesmijo hitijo,
a travniki kličejo: Pridite spet!

NOVE KNJIGE

POSLUŠALEC

*(Odlomek iz novega romana)***Bojan Bizjak**

»Čedna reč, mirna, lepo opremljeno. No, tu boš pa lahko izvajal svoje psihološke trenaže, kot si mi enkrat razlagal. Ja, čedna pisarna, primeren kvartir za psihoanalizo, za pomenke. O, pivce je, fino. Boš tudi ti, kaj? Aja, sem pozabil, tvoje načelo je, da med delom ne piješ. Smem sesti v tale naslonjač, kul stara stvar, kul,« reče in se butne v naslonjač, namenjen strankam. Odpre pločevinko in hoče nekam zatlačiti potlevek cigarete. Šele zdaj se spomnim, da nimam nobenega pepelnika, ker strankam ne bi dovolil kajenja v pisarni. Iz niše prinesem neko skodelico z malo vode, da lahko cvrčaje ugasne izsesano cigareto. Sedem nazaj na svoj delovni stol in ga gledam, takega, vsega natrzanega, preveč zategnjene, z nemirnimi zenicami. Nekaj ga je danes pretreslo, to se vidi.

»Kako, potem, nismo v službi?« še enkrat vprašam

»Šef mi je dal dve uri odmora, ker ... mah, to so naše stvari,« zmrdnjeno reče in si nasloni odprto pločevinko na spodnjo ustnico. Nekaj dolgih požirkov naredi in si vidno oddahne, skloni glavo, zavrti pločevinko med prsti in gleda nekam v tla, v vzorce na preprogi.

»Že ko si začel delati na urgenci, sem te opozoril, da boš moral marsikaj preživeti in da bi bilo dobro, da se naučiš sprotnega čiščenja v glavi. Tu ti lahko pomagam, če seveda ne boš trmoglav. Kaj je bilo?« ga sočutno vprašam.

Odloži pločevinko na mizo in si z dlanmi zdrgne obraz, trzne z grivasto glavo, da rep na zatilju divje zapleše, in reče: »Ja, sranje. Kaj je s to mladostjo v naši državi. Ej, res! Punca pri devetnajstih se ti butne s stolpnice, ej ... Nimaš kaj narediti, samo, samo ... Pač, mala intervencija. In druga, prevelik odmerek neke slabe mešanice, še mlajša, sedemnajst. In dopoldan v šoli, hej! Pa so jo sošolci kar pustili na veceju, kar tam. Če to ni ...!? Pa so nas poklicali in, ej, ko priletimo tja, jaz in dva bolničarja, gor v tiste veceje, punca pa naslonjena na zid, sedeča na školjki v globoki nezavesti, pa tak lep obraz, tak lep in nekam že onstranski. Mislil sem že, da je tudi ta izgubljena, pa ne. Pulza je bilo še nekaj, začel sem histerično kričati, naj spravijo stran zijala, naj izpraznijo hodnik. K sreči so to naredili policaji in šolski varnostnik. Ampak, oprosti izrazu, da vse sošolce boli kurac za njihovo sošolko, za katero so vedeli, da se drogira, da jih boli kurac, ker je ni nazaj v razred, vsi so vedeli, da je tam ostala, da si da običajen šus. Saj, potem pa gospodje inšpektorji, zasliševanja, panika. No, hvala bogu, punca bo preživela, so pa imeli tokisikolgi kaj videti, res. Kaj vse se danes prodaja, kaj vse si ljudje vbrizgajo. Jaz ne razumem tega sranja. Dilerčki pridejo kar pred šolo in evo, potem pa urgenca in ne štekam več tega, res ne. Če grem po zlomljene kolke, po srčne napade, po kapi, po pljučne embolije, po običajne slabosti, po zapleteže, to je rutina, ki nikogar ne gane, ampak ko smrti tržeš mlade ljudi, ej, to je nekaj, ne vem ... Štekam prometne nesreče, dobro, tam je drugačna svinjarija, pa tudi tam je dosti mladih, ampak tole z drogo, tole je pa bedasto in, jasno, samomori. Oprosti, da ti te stvari nakladam. Saj si mi povedal, da bo to početje peklensko, ampak kar te ne ubije, te obrusi, a ne. Vidiš, zato mi je dal šef dve uri, da se malo sestavim, veš, dve taki stvari, ne, preveč, preveč,« izčrpano pripomni in spet nagne pivo.

»Sten, glej, štiriintrideset jih imaš, pa, ja ... Stvari se bodo polagoma uredile, postal boš ruti-

nirano odporen, ampak moraš čimprej začeti s tehnologijo usmiljenja. Zavedati se moraš, da opravljaš poklic, ki zahteva jeklene živce in trezno glavo, hkrati si tu pridobiš največ praktičnega znanja. Si se vprašal, si se kdaj vprašal, koliko življenj ste že rešili? No, to se vprašaj, da ti bo lažje, da ti bo neka protiutež, ko te zadenejo te črne puščice. Pač imaš neko poslanstvo, ki ga moraš spoštovati. Ni enostavno, vem. Moj sošolec iz letnika na pravo. Preiskovalni sodnik je in ima včasih črne dni, saj veš; umori, samomori, pa take reči. Veliko let sem mu moral svetovati, kako iz preganjavic, zdaj je rutiner, vendar ne hladen, pretirano racionalen, le emocije se je naučil obvladovati. Razum je močan, če ga prisilimo v to, sicer ga zlahka obvladajo emocije. No, kar v miru spij pivo, morda še eno, ne bo odveč, malo si spočij. Če ti bo lažje, se kar izpoveduj, kar govori, Sten,« sem povsem zmehčam z njim. V mislih pa videvam mlado dekle na stranišni školjki, v komi, pa tisto pod stolpnico, samo negibno telo z zdrobljenimi kostmi. Še sam odkimam z glavo.

»Prejšnji teden smo snemali z vrvi nekega študenta, spet neka čudna zgodba, v vili, kjer je doma napuh. Fant pa zgoraj na podstrešju, v dopoldanskih urah. Našli so poslovilno pismo. A veš, kaj me je danes sesulo, povsem sesulo? To ni res, ne ...« odmajuje z glavo. »Ko pridem tja do punce in ji tipljem pulz na levi roki, rinem s stetoskopom za ozko majico, vidim, da v roki tišči mobilni telefon. Nekako ji ga uspem iztrgati in si ga ogledam. Slučajno pritisnem na tipko, da se je osvetlil ekranček. Punca je očitno hotela nekoga poklicati, ampak, ne ... Na ekrančku je bilo napisano – najbrž je pisala sporočilo – *mami, odhajam*. Ej, to me je ruknilo, res. To sem potem povedal inšpektorju, ki je telefon spravil in bo najbrž obvestil in zaslišal starše. To me je pa ruknilo,« povsem razmrnjeno reče in skloni glavo.

»To so drobci stekla, ki se zajedajo v dušo, ja ... Vendarle, vzemi to z neko rezervo, da to tako pač je in da si ravnal po svoji vesti in si dekle rešil. Predvidevam, da je šlo za minute, kakor se to rado dogaja, kajne. No, kar lepo začni misliti na kaj lepšega, na jutri, na pojutrišnjem. Življenje je še kaj slajšega, kaj bolj obetavnega. Vidiš, tvoja sestra spet leti v Berlin in ples in še enkrat ples. Njej se ji zavrti v glavi samo od plesa, se mi zdi,« skušam vse skupaj obrniti na veselost.

»A, Berlin, fino, pa gre Tijo tudi?«

»Ne, si je baje poškodoval zapestje. Nič ne vem, kako in kaj, sama gre s tistim plešočim teatrom. In tvoja Mily, kaj je z njo, še vedno študij saksofona v Gradcu? Zdaj je doma, ne?« ga skušam zaplesti v vsakdanjosti.

»Ja, tam je končala. To jesen ne bo šla tja gor, išče angažma. Najbrž bo delala na srednji glasbeni šoli, mislim, da ja. Ne vem, preveč ur posveča glasbi, včasih mi je to sitno, res. Zdajle sem letel mimo in jasno, ona je v glasbeni sobi in se napihuje v saksofon. Vzela si je čas in mi pripravila dober sendvič, to pa. Vina nisem hotel, piva pa nima, ker ga pri njih nobeden ne pije. Njen oče je nor na vina in ima vinoteko, da padeš dol. To bi moral enkrat videti, to; tisti njegov arhiv v kleti, tam na Dolenjskem. S kakšnim ponosom kaže zaprašene steklenice in razlaga, koliko je dal za ta letnik, koliko za onega. Ja, no, ima pač svoj hobi. Meni v stresu najbolj pomaga pivo, res. Pa ti, kaj pa ti, kar nič, samo analize, pa stranke. No, se mi zdi, da si spet zrel za eno kompletno preiskavo. Lahko ti uredim, da prideš k nam. Drug teden, bi šlo?« me skuša prepričati, čeprav ve, da je moje stanje tako, kot je, holesterol, nekaj sladkorja, povečano srce, povišan tlak – motor se stara, kaj hočem, dvainšestdeset jih je, dvainšestdeset.

»Zdaj si me našel, kaj. Saj veš, jaz in zdravniki, distanca, distanca. Ne čutim, da bi bilo kaj

zares narobe, morda me malo tišči v želodcu, ampak to bo od slabe hrane, preveč trdno jem, zelje v solati in neolupljena jabolka in hruške. Tu sem šibak, črevesje ne prenese olupkov, zelja pa sploh ne, čeprav imam zelo rad zeljno solato. Vem, vem, takoj boš predlagal gastroskopijo, ne, hvala,« se zasmejem.

»Ko bo zadosti hudo, se boš rad uklonil medicini, boš videl,« se mi lokavo nasmehne in spiije preostanek piva.

»Ah, Sten, meja zdravja je v glavi, tam se začne in konča. Če spraviš v red stvari v glavi, ti bo tudi telo poslušno, in obratno. Tistih nekaj tablet mi za zdaj zadostuje, le, kot že veš, le želodec, pravzaprav črevesje, včasih zaigra svojo melodijo, ampak je krivda v tem, da sem zamenjal delovni ritem in se bo to polagoma uredilo. Jaz verjamem v psihosomatiko, to pa. Moderna medicina hoče vse izmeriti in določiti neke parametre zdravja. Ne, to ni zame, to ni moj koncept zdravja,« se kar nergavo razgovorim

»Ampak zlomljene noge ne moreš z meditacijo zaceliti na pravi način,« mi Sten vrne kot vedno, kadar se takole zapleteva v majhne pomenke o medicini in psihi. Zadnje čase premalokrat, ker on leta k tisti svoji saksofonistki.

»Ne, lahko pospešiš celjenje, to ti je pa znano, mar ne.«

»To pa vem, ja. Gor na travmatologiji imajo opravka s tem. Ena od kolegic mi je govorila, da je bilo celjenje v sobi, kjer je bil nek veseljak, za četrtno uspešnejše, ker so se kar naprej smejali in se zabavali. Nekaj bo že na tem, da duh obvladuje tudi telo, ampak v tem svetu je materialnost v prednosti; če rečeva po nogometno, v prvem polčasu vodi z ena proti nič. No, stari, zdaj pa moram nazaj, ker bo še kaj za postorit. Veš, popoldanske ure so vedno kritične, ljudje hitijo domov in je zbranost že na psu, pa se dogajajo majhni karambolčki in tudi doma se kaj zgodi, kakšna ureznina s konzervami. Joj, teh je kar nekaj. Ženske hitijo s pripravo hrane, zase, za družino, mačke in pse, pa ti na hitro odpirajo konzerve in so včasih prav grde ureznine. Tista tanka pločevina. To so male prigodice, vse ostalo ... No, šibnem jaz nazaj. Zvečer bom doma, če se mi bo dalo, vaju pridem pogledat, prav. Mama ima jutri kirurga, nekaj zobnih korenin ven, a ne?«

»Ja, dela paniko. Visi na internetu in si prebira o teh posegih, kar ni prav, vem, da ne. Si ji razložil, kaj jo čaka?«

»Sem, saj veš, meni ne verjame. In z Goranom sem se zmenil, mojster je. Kar brez panike, naj pride ob določeni uri in, obvezno, celo kadico sladoleda po posegu. Kalorije gor kalorije dol, rano je treba hladiti, jasno! No, grem,« reče in se kar odrine s stola ...

ZAPIS O ROMANU »POSLUŠALEC«

Bojan Bizjak Zakawski

Nikoli nisem zares verjel, da bom kdajkoli izdal toliko romanov, pa kar gredo, kar prihajajo – tale je osmi, in poseben, morda poseben zato, ker bi ga stroka prav lahko uvrstila v sfero psihološkega romana, ki do neke mere tudi je in je bil s tako tendenco tudi napisan. Material za roman je nastajal nekaj let, predvsem v letih, ko sem kot grafolog sodeloval z sodišči še v mojem ljubljanskem obdobju. Zanimanje za psihološka ponotranjenja so pa itak eno od orodij pisateljavanja. Napisan pa je bil v lanskem letu, ko sem tudi sam doživljal precej močno osebno stisko, čakajoč na zahtevno operacijo, no, pa se je srečno izšlo skupaj z romanom.

Vsebinsko je roman zasnovan tako, da ima glavnega nosilca zgodbe, ta naj bi bil upokojeni klinični psiholog in hkrati tudi pravnik, pa njegova žena in dva otroka. Vse zgodbe se na nek način precejajo skozi poslušalca, v tem primeru gospoda, ki si je kot klinični psiholog omislil neko izpovedovalnico, kamor naj bi ljudje nosili svoje strahove in svojo psihološko razrahljanost. In skozi te izpovedi se potem izčistijo drobne zgodbe matere samohranilke, študentke, bivšega zapornika, upokojenega učitelja, nekoliko abstraktnega pesnika, ki pošilja poslušalcu pesmi, pa tudi prozo, včasih že kar malo morbidno, recimo zapiski iz groba. Spet drugje naletimo na pismo pomorščaka in na drobne literarne opilke dekleta, ki je bila rejenka, pa se je skozi življenje vendarle postavila na noge. Kajpak so tudi liki iz stanovanjske soseske, upokojeni oficir JLA, recimo, pa njegov žena, ki trpi za nekakšno preganjavico, ker so ji nedavne vojne pobrale celotno sorodstvo. Roman odpira tudi polemičnost lezbištva, pa tudi mejne pedofilije, skratka, priponudi celo pahljačo duševnih stisk urbanega človeka, pa ne zgolj in samo urbanega, saj se v nekaterih segmentih dotakne tudi podeželja, vendarle so to obrobne zgodbe, glavna se dogaja v mestu skozi pogovore. Bistvo, ki sem ga skozi pisanje zasledoval, je v psiholoških vzgibih in odklonih, v potrebi po izpovedovanju, ki je kar nekakšna pozabljen manira sodobnega časa. Ljudje si vse preveč samo na kratko sporočajo, kako in kaj, poglobljenih razkrivanj pa ni. In če imajo besede terapevtsko moč, potem je poslušalec tam za to, da skuša izpovedance z besedami usmeriti v novo vizijo, kar je seveda sila težko, a poskusiti velja. Z romanom skušam odslikati čas, ki zabrneva okrog mene in mi kar sam narekuje, kaj naj povem, da bo povedano, najbrž pa ne v celoti razumljeno, ker je zgodb preveč, da bi se dalo reči, da gre za klasičen roman z vsemi svojimi razvojnimi amplitudami. Prav te drobne, skorajda filmske miniatures, prav te so mi bile pri pisanju v veliko veselje, vendar sem potem le našel pravo arhitekturo, da sem zgodbe pripel na osredinjenega poslušalca. Tokrat je jezik nekoliko bolj ukročen, saj sem moral paziti, da so akterji imeli svojo govorico, včasih sem se zatekel tudi v slengizem, da sem preudarno poudaril značaj pripovedovalca.

Tako jaz vidim svoj roman; toliko lahko povem sam o njem, več bo spregovoril sam skozi bralčeve doživljaje z njim in ob njem.

SPOMINJANJA

ORLOVCA – STENA DOMIŠLIJE, ZGODB IN POGUMA ...

Emil Velikonja

*Dve Gorjanki sta do zdaj preplezali Orlovco: **Gorjansko smer** leta 1976 Tamara Likar (skupaj s Petrom in Pavlom Podgornikom), **Zvezdico zaspanko** pa Andreja Velikonja (v navezi z Miho Praprotnikom), leta 1989. (Iz časopisa Gora, št. 51/2012)*

Steno je po doslej znanih informacijah prvi poskušal preplezati Peter Muck. (PV, št. 4/2012)

»Najlepša, najvišja, najbolj osovražena, najbolj zaželen, a le redkim usojena stena na južnem robu Trnovskega gozda ...« (Silvester Blaško – Sleku)

28. 9. 2012 sta Orlovco preplezala, ponovila Gorjansko smer, Silvester Blaško – Sleku s Predmeje in Tine Vidmar – Bjokn z Otlice. Tine je štirideset let mlajši od Silvestra. To je bila prava 'gorjanska' naveza.

Silvester mi je pred dnevi navdušeno pripovedoval njuno zgodbo ...

»No, meni je bila usojena prvič, zadnjič in nikoli več!!! Ko so jo pred 36-imi leti prvič preplezali, nisem niti vedel, kaj pomeni plezati. Dokler nista čez šest let tragično preminula njena prvoprstopnika, Tamara Likar in Pavel Podgornik. Takrat sem si mislil – plezanje, to je nekaj zelo nevarnega, smrtno nevarnega. Nisem pa še vedel, da je to hkrati nekaj lepega, najlepšega! Gorjanska smer, kot se smer imenuje, mi je dala nekaj, česar nisem pri plezanju še nikoli občutil. Plezala sva s Tinetom – Kitajcem. To samo po sebi ne bi bilo nič nenavadnega, če med nama ne bi bilo kar 40 let razlike. Zamisel je bila Tinetova. Hvala, Tinček! Dobro si se držal, hvala za izjemno varovanje in potrpežljivost.

Dosti sem treniral. Moja razbita kolena in zatečeni prsti so nema priča trdih treningov na balvanu pri izviru Hublja, v Beli, na Drnulku, Dolgih njivah, v Nabrežini, na obalni cesti, v Turi, Doberdobi in nazadnje solo vzpon v Trenti. Pred slabega pol leta je moja noga še visela v Šempetru na nitki, zdravniki so zmajevali z glavami, na trenutke je bilo celo moje življenje pod vprašajem. Potem sem spoznal sestro pokojne alpinistične legende Slavca Svetičiča. Bila je medicinska sestra, ki je čutila in slutila, kaj se v meni dogaja.

Na fotografiji: Silvo v steni

Foto: Tine Vidmar

Pripovedovala mi je o bratu, mi zaupala nekaj skrivnosti iz njegovega življenja, ki jih ve le malo. Začel sem trenirati!!! Saj Orlovca buri duhove ... Težka, krušljiva, polna lišajev in mahovitih blazinic, toda z voljo in pravim prijateljem se jo da osvojiti. Nikoli pa premagati! Ona ostaja ponosna, pokončno previsna, in čaka novih zaljubljenecv v plezanje, v gore, čaka na adrenalinske odvisnike. Podobno ponovitev,

Na fotografiji: Silvo in Tine med 'počitkom' na eni izmed polic v steni
Foto: Tine Vidmar

kot sva jo opravila z Tinetom, bo res težko opraviti – dva Gorjana, in še ta razlika v starosti! Ko sva si na vrhu stisnila roke, sem imel rosne oči. 'Veš, Silvo, mogoče bom pa tudi jaz čez štirideset let koga peljal prek Orlovce,' mi je rekel ...

'Glej, da mi boš povedal, kako je bilo,' sem mu v smehu odgovoril. 'In na glas boš moral govoriti, kajti stoletniki so že malo naglušni ...'«

Ko sva se s Silvotom pogovarjala, so se v meni prebudile zgodbe iz otroških let. 'Vrlouca' je bila kraj, kamor smo radi hodili. Najsi bo ko smo gonili živino na pašo, nabirali zelišča, grabili listje ali pa se samo igrali ...

»Da boš pazil, da ne boš hodil na rob!« sta mi zmerom, ko sem zjutraj gnal krave na pašo, zabičala mama ali pa stara mama. In zakaj le? Saj pogledati čez rob te stene ali čez njo zalučati kamen, saj to je bil vendar največji užitek nas, pobalinov, ki smo se preganjali po Orlovci in tam okrog. Orlovca v meni še danes prebudi spomine na najlepša leta mojega življenja. Ko bi lahko zavrtel čas nazaj, ko sedim na mojem, iz kamna oblikovanem prestolu, ko z vsem spoštovanjem gledam v črno steno Orlovce. Vanjo so priletali in iz nje vzletali kotorni, spomladi so se na njenih policah bohotili pljučki, jeseni smo pod njo nabirali debele šipkove plodove ... Sem pa tja je priletel mimo planinski orel, kasneje jadralno letalo.

ZLATI RINKI V ORLOVCI IN OTROŠKI PLEZALNI PODVIG

Spomnim se, kako mi je stari oče pripovedoval, da so v Orlovci še danes pritrjeni zlati ringi, kamor so bile včasih privezane barke, takrat, ko Dežele še ni bilo, morje pa je segalo več kot do polovico stene. In porodila se mi je misel, da bi splezal v steno in prišel do teh ringov. A kako? Stena je visoka, gladka, z lestvijo ne bo šlo ... Kako dolga bi morala biti? In sem doma vzel klobčič drete, poklical še Angela Podmajskega in sva jo izmerila. Na konec drete sva privezala votel kamen, Angel je šel okoli pod steno, jaz pa sem preko roba spuščal na dreto privezan kamen. Ko se je Angel oglasil izpod stene, da je kamen na cilju, in je pocukal za dreto, sem naredil voz in začel vleči dreto nazaj k sebi. Še prej pa je Angel odvezal kamen, da se ne bi kje zataknil. Preko cele ravnice na vrhu Orlovce sva napela dreto in na korake izmerila dolžino. Štiriinšestdeset korakov je visoka, sva modrovala.

Ne bo šlo, sva z otroško pame-
tjo ugotovila in opustila mi-
sel na lestev. Plezati bo treba.
Zmenili smo se za prvi trening.
Doma smo vzeli štrike. Bili so
Angel, pa Kolovercava Ivan
in Marjan in Ivan Likerski.
Po otročje smo ocenili, da bi
morali najprej preplezati malo
lažjo steno. In smo šli v Špičest
grič. Naprej je šel Ivan, bil je
velik in z dolgimi rokami segal
visoko v steno, se prijemal za
gabre, ki so rasli iz nje. Mi pa
smo se po štriku, ki ga je za-
vezal za močan gaber, počasi
vzpenjali za njim. Saj je kar

Na fotografiji: Kolovercavi, Likarski in Mdlču. Z leve: Mirko Velikonja, Ivan Drekonja – Likarski, Ivan Velikonja, Marjan Velikonja in Emil Velikonja

Foto: Arhiv Emil Velikonja

šlo, le pogled navzdol je bil vse strašnejši. Naenkrat pa naprej ni šlo več. Ivan je obtičal pod previsom. Kako nazaj? Tudi nazaj ni šlo. V tem trenutku pa smo zaslišali klicanje zaskrbljenih mam, ki so nas že pogrešale, saj je podvig trajal kar nekaj časa in dan se je že prevešal v mrak. Ni bilo druge, kot da se oglasimo. Prišla je pomoč. Tata, stric Mirko, sosedje in tudi nekaj radovednih glav. Stric Mirko je vrgel štrik čez previs in enega za drugim so potegnili čez. »Pa saj smo bili tik pod vrhom,« smo ponosno modrovali. Vam že pokažemo vrh, se je oglasil eden od reševalcev. In fasali smo jih vsak s svojim štrikom in še dolgo so se po zadnjici poznali 'sledovi plezanja'. Moja kariera plezanja je bila tako končana, 'zatrta v kali', bi lahko rekel. In tudi rinkov ni še nihče našel ...

ORLOVCE SO BILE ŠTIRI

»Nekoč so bile štiri Orlovce,« mi je pravil oče, ko sva zabijala akacijeve kole. Ogradila sva pašnik, da ne bi katera od krav ali teliček padli preko stene. »Kako, štiri?« sem ga vprašal.
»Ja, bile so: naša (M'dlčeva), tu na desni je Nivarska in tam proti vzhodu, tista, ki se drži Dolškega Maja, je tudi Nivarska. Vidiš, tu spodaj, kjer se vidijo tiste gladke skale, skripe, tu je tudi bila Vrlouca, vendar je v davni preteklosti zgrmela v dolino. Vidiš tam spodaj na Stogovcah tiste velike skale? Tiste so se dol zavalile od tu. Pa veliko melišče nad Stogovci, to je vse od podrte Orlovce.«

PARTIZANI SO JO MINIRALI

Oče je potegnil še zadnji dim in cigaretni ogorek ugasnil v kamniti špranji. »Vidiš, prav tu, na robu stene, so partizani naredili fugaso (zaminirali del stene). Čakali so, da bodo Nemci prišli od Slokarjev po Rebri, in ko bojo pod Orlovco, bodo eksploziv vžgali, Nemce pa bo zasulo kame-nje. A ni bilo tako. Nemci so prišli naokoli, psi so zavohali eksploziv in fugaso so sami vžgali.

Partizani so bili takrat že v Kaplcah, v varnem zavetju gozda. Takrat je tam, malo naprej, nastala fotografija partizanskega komandanta Stjenke, ki z roba Orlovce z daljnogledom opazuje partizanski napad na nemško kolono pri Koritu. To je tista velika slika, ki visi v pisarni v Združenem domu, na Hotelu.«

ORLOVCA SE PODIRA ...

Naslednja zgodba, ki me spominja na otroška leta in Orlovco, je povezana z mojim stricem Ivanom (Ivan Velikonja – M'dlču, rojen 2. 10. 1937 – umrl 6. 11. 1990)

Nekega popoldneva sva šla Podguro nabirat kostanje. Jaz sem na hrbtu nosil majhen pleten koš, stric pa nahrbtnik, v katerem je imel tudi prazno steklenico. Ko sva prišla po Rebri na Stogovce, se je pri majhnem izviru ustavil, iz nahrbtnika vzel steklenico in natočil vodo. »Tole bova imela, če bova žejna,« je dejal, in že sva se spustila niže, proti Jožkovi štalci. V gostem gozdu so na tleh ležali kostanjevi 'ježki', iz njih pa so gledali debeli plodovi. Kako sva bila vesela. Danes jih bova pa nabrala, sva si mislila. In res sva jih. Stric je z dolgo raklo klatil kostanje in mi je ukazal, naj se umaknem, da bodečih ježkov ne dobim na glavo. Nabrala sva jih; stric poln nahrbtnik, jaz pa zvrhan koš. Mahnila sva jo proti Stogovcam, se vmes napila vode in se vzpenjala po ovinkasti poti po rebri navzgor. Premagovala sva ključ za ključem in prišla do Podstrešne. Tam je bil prostor za počivanje. Tovor sva naslonila na kamen in se usedla. Naramnice so popustile, kakšno olajšanje. »Tu se zato reče Podstrešno, ker se da pod previsno skalo tudi skriti pred dežjem,« mi je razlagal. Ko sva se odpočila, sva nadaljevala strmo proti Orlovci. Stena nad nama je postajala vse višja in mogočnejša. Prišla sva do križišča poti. »Kod greva, Po štengah ali okoli Pod Orlovco?« me je vprašal. Ker je bilo breme težko, sem takoj pomislil, da bo Po štengah težje, zato sem se odločil za tisto Pod Orlovco. In sva šla. Za sabo sva pustila odcep proti Podleševju, še malo in bila sva pod steno. Takrat pa se stric ustavi, pogleda gor in zakriči: »Pazi, Orlovca se podira!« Pogledam še jaz in – glej ga, zlomka! Stena se nagiba nad naju. V strahu zgrabim strica za roko, on pa pomirjujoče: »Ne boj se, ne bo se podrla, le veter nosi oblake proti severu in samo videti, kot da se Orlovca podira.« Lepo me je potegnil, tega zlepa ne bom pozabil. Še danes, ko hodim tam spodaj, pogledam, kam nosi veter oblake. Da se Orlovca ne bi res podrla ...

MARJAN KOLOVERCU IN SNEŽNA STREŠNA

Nekega zimskega dopoldneva je bilo. Sneg pod nogami je škripal, ko sem šel s smučkami na rami k sosеду – h Kolovercavim. Marjan je bil doma, bile so zimske počitnice. Pokukal je skozi zaledenelo luknjo na oknu, ki jo je naredil tako, da je hukal vanjo. Videl sem, da me je opazil, zato sem

Na fotografiji: Taka je bila otroška smučarska oprema okrog leta 1965 Fotografija je nastala pred Mihavo hišo – Predmeja 105, ki je danes ni več. Levo od hiše se vidi zidan Kolovercav dimnik – proč od hiše

Foto: Arhiv Emil Velikonja

počakal kar pred hišo. Ko se odprejo vrata, skoznje najprej pogledajo črne krivine smuči. Spodaj so bile pobarvane z rdečo barvo. »Nove so, mi jih je naredil mizar na Lokvah, včeraj mi jih je tata prinesel,« se mi je takoj pohvalil. »Pa še robnike imajo, robnike!« Te sem takrat videl prvič v življenju. Jaz sem imel tudi doma narejene. Podaril mi jih je Marjanov starejši brat Ivan, naredil mu jih je pa Edi Likar – Jurjuvski. Spomnim se še, kako mi je vedno leva smučka uhajala v levo, zaradi rašče lesu je bila pač tako ukrivljena. Pri smuku naravnost (drugega takrat, razen skokov, skoraj nismo poznali) sem moral levo smučko stalno priključevati, sicer bi me 'raztegnilo' in padeč bi bil neizogiben. Tako sva se z Marjanom spustila proti Taglaboki jami in nadaljevala preko Mandrce. »Na Orlovco greva, tam ne piha, se bova spuščala dol s Podkresa,« je predlagal Marjan. In sva šla; on naprej, jaz za njim. Sneg je bil spihan. »Še dobro, da ima Marjan na smučeh robnike, da lahko sledim plitvim tirom,« sem si mislil. Naenkrat pa naju je zagrabil močan sunek burje. Zagrabil sem mlado bukvo, Marjan pa kar naprej. »Pazi!« sem zakričal, »te bo neslo čez rob.« Nisem še izgovoril do konca, ko se je – komaj, komaj – ustavil na robu. »Saj stojiš na snežni strešni (opasti), pazi, da se ne okruši, boš padel čez!« sem kričal, on pa nalahko, korak po koraku navzgor proti prvi bukvi. Tako previdno je stopal in obremenjeval robnike smuči. Ko se je prijel za bukovo vejo, sva si neskončno oddahnila. Na oko sva izmerila metre od rešilne bukve do roba snežne opasti.

S pomladjo je prišla odjuga in snežna opast je zgrmela čez Orlovco. Takrat sva ugotovila, da je Marjan stal dva do tri metre čez rob stene. Kakšna sreča, da je imel smuči z robniki, sicer ga danes zagotovo ne bi bilo več!

Na fotografiji: Marjan Velikonja – Pančo: v zraku na skakalnici v Jagruši

Foto: Arhiv Emil Velikonja

SKORAJ ZMRZNIL POD ORLOVCO

Hodil sem v prvi letnik gimnazije. Zimski petek popoldne je bil. Po končanem pouku sem odhitel v dijaški dom, pobral umazana oblačila, jih stlačil v potovalno torbo, na vrh nekaj zvezkov in knjig za vsak slučaj ... In že sem hitel proti avtobusni postaji. Močno je deževalo, na Šturskem mostu mi je burja obrnila dežnik. Ves premočen sem prišel na avtobusno, kjer sem zvedel, da dan avtobus na Goro zaradi snega in zametov ne bo peljal. Nisem se obotavljal, potovalno torbo sem vrgel čez rame in že sem hitel čez polje ob Lokavšku proti Slokarjem. Burja mi je nabijala v obraz, vmes so že priletele tudi snežinke. Pri Slokarjih sem jo ubral mimo Čibejeve rojstne hiše naprej skozi vas in nad vasjo spet po cesti. Pri Joškavi štalci sem s ceste zavil strmo v hrib. Prišel sem na Stogovce, se v potoku odžejal in se podal proti Orlovci. Sneg je vse močneje padal, slišal

sem divjanje burje. Pod strešno sem se malo ustavil, a ne za dolgo. Že se je mračilo in snega je bilo že skoraj do kolen. Sledil sem srnjad, ki je bila pred mano na poti, a gaz je sneg hitro zasil. Uboga žival, sem si mislil, le kako bo preživela v tej zimi. Na to, da bom kmalu tudi sam v težavah, pa nisem pomislil. Ubral sem pot pod steno in ne Čez stopnice. Zdelo se mi je, da bo lažja. Snega je bilo več in več, in ko sem bil pri poti proti Podleševju, sem gazil že do riti. Upal sem, da bo pod steno manj snega, a sem se motil. Usuval se je po steni navzdol, znašalo ga je s cele Bjuruce.

Moči mi je zmanjkovalo, premočen in preznojen sem z rokami odrival sneg pred sabo, počasi, korak za korakom. Bila je že popolna tema, burja je tulila čez steno. Ne morem več, me je prešinjala misel. Moram, sicer bom ostal tu in zaspal v ledenem objemu. In tako blizu doma sem bil, poleti bi bil v petih minutah doma, takrat pa nisem mogel narediti niti koraka več. Zakričal sem na pomoč, samo – le kdo bi me slišal. Le burja mi je z zavijanjem odgovarjala dol s sten Orlovce. Že me je mamil ledeni objem spanca, ko sem tam nekje zgoraj, kjer bi moral biti moj pastirski prestol, nekaj zagledal. Imam privid? Ali pa je tam zgoraj res svetla pika, luč, sveča v tej zimi že ni. Res slišim glasove? Hopanje? Svetloba prihaja bližje, in še bližje. Moji so, domači! Vedeli so, da bom na vsak način hotel priti domov. Če ne z avtobusom pa peš, po Rebri. In oče mi je z baterijsko svetilko prišel naproti ...

SMUČALI Z DOLSKEGA MAJA PRAV POD ORLOVCO

Pozimi, konec sedemdesetih, natančneje marca 1969, je zapadlo ogromno snega. V šolo nismo hodili, ceste so bile zaprte, tuneli v Čavnu so bili polni snega. Neko dopoldne je prišel k meni Angel Podmajski. Še jaz sem vzel smuči. Kam greva? Daleč ne, ko je toliko snega. Slišala sva mamo, ki je kričala, naj paziva, a že sva bila v Tagloboki jami. Prav do Podmaja je bilo slišati grmenje strojev, samohodk in vojaških transporterjev, ki naj bi bili nekje na Platnah – vojaki so peljali hrano na Predmejo. Zato sva šla na Orlovco, da bi jih videla. Na Mandrci je pihalo, zato sva se po Koritah spustila proti Nivarski Orlovci. Smučina je bila globoka, tudi pihalo ni več tako. Steptala sva si prostor ob steni in gledala dol proti Platnam. Res je bilo slišati in videti vojaške samohodke in oklepne transporterje, ki so se zaletavali v snežne zamete. Skozi tunele v Čavnu pa ni šlo. Pehota se je izkrcala, videla sva kolono vojakov, ki so peš nadaljevali proti Predmeji. Njihovi nahrbtniki so bili polni moke, kvasa, sladkorja ...

Angel je predlagal, da si stlačiva progo, da bova malo smučala. Ni bilo enostavno, snega je bilo ogromno. Grapa med Nivarsko Orlovco in Koriti je bila zasuta s snegom. Malo sva tlačila, pa se spustila. Spet tlačila, se spet spustila. Vedno dlje naju je neslo, pot navkreber je bila daljša in daljša. Bila sva že skoraj sredi Dolskega Maja in neslo naju je daleč čez grapo in mimo velike skale pod Koriti. Že se je temnilo, utrujena in lačna sva odšla vsak po svoje. Drugi dan pa spet – tlačenje navzgor, spust ... in spet in spet. Dokler nisva dosegla vrha Maja. Sonce je prijetno grelo, v daljavi se je zlatilo morje, videle so se ladje v Tržaškem zalivu. Spustila sva se navzdol, eden za drugim, po istem tiru, odskočila na majhni skakalnici na Nivarski Orlovci, še oster zavoj pod Koriti in naravnost tja pod steno. Verjela sva, da smučava po najlepši progi na svetu. Danes pa je težko verjeti, da se je tam sploh kdaj dalo smučati. Vse je poraščeno z že velikimi drevesi, pa tudi snega pod Orlovco skorajda ni več.

OČE PARTIZANU VZEL PUŠKO

Očeta nisem dobil doma.

»Na Orlovci je. Čisti,« mi je rekla mama.

Grabil je listje, suho travo, spravljal na kupe suhe veje.

»Vidiš, prav tu je bilo,« se je ustavil, ko me je zagledal. »Na straži je, lačen in utrujen od vojne, zaspal partizan. Jaz pa, mulc sem še bil, sem mu vzel puško.«

Zdelo se mi je, da je bilo tisto, »mulc sem še bil«, kot opravičilo. Kot mu ne bi bilo prav, da je to naredil.

»Ubogega človeka so skoraj ustrelili zaradi tega, saj veš, kaj pomeni za vojaka, če izgubi puško, če ostane brez nje!« je še rekel.

Nisem vedel, kako da se je prav danes spomnil tega dogodka izpred dobrega pol stoletja.

»Včeraj sem bil dol, v Ajdovščini,« je nadaljeval. »Čakal sem avtobus, zraven mene pa starejši možak. Da je s Črnič, mi je rekel. In od kod da sem jaz? Z Gore? O, pozna, pozna te kraje. Je bil tam gor, ko je bil v partizanih. In pravil mi je o hajkah, o trpljenju, o soborcih. Pa kako je na straži zaspal in mu je nek fant, še otrok, ukradel puško. Srečo je imel, da je ostal živ.«

»Kaj vi ste bil tisti partizan?«

»In ti! Tisti fant! Tisti mulc ... !?«

Po več kot pol stoletja ...

SPOMINJANJA

MOJA PRVA ŠOLA

Cvetka Velikonja

Zelo sem se razveselila, ko sem izvedela, da gori šola. Splezala sem po visoki lestvi, ki je vodila na pòd, sedla na vrhnjo desko in opazovala, kako se dim vali od one strani, kjer je stala šola. Otroška dušica pač ...

O, prav nič se nisem zoperstavljala, ko so rekli, da bom morala kmalu v šolo. Veselila sem se je, še posebno torbice, ki so mi jo kupili v ta namen. To je bila torbica iz močnega trdega rjavo rumenega kartona, ki se je na zgornji strani odpirala ter se zapirala s posebno zaponko. Z dvema naramnicama sem jo lahko optala na hrbet in že sem korakala, ne proti šoli, ampak od Palirjev proti novemu domu, k Baski.

Ne sama. Mama me je peljala k svojim staršem, da jim bom pomagala, zdaj, ko sem že velika, ko sem že šolarka, stara šest let, pa še krajšo pot bom od tam imela do šole. Lep je bil tisti dan, pa tudi žalostna nisem bila, ker sem morala od doma, čeprav mi je teta Lema, ko je v zelniku ruvala zelje in sem jaz stala ob njej, svetovala: »Ne hodi, boš videla, da tam ne bo fajn, da tam ne bo lepo.«

Kar pogumna sem hodila ob mami, ko sva na ovinku pred Albergo srečali mamino znanko Lojzko, ki naju je ogovorila: »Kam pa peljete to vašo punčko?«

»Kje domov jo peljem, k Baski, da bo malo pomagala in od tam hodila v šolo. Bo imela bliže, samo čez grič bo stekla, pa bo že pri šoli.« Dobrovoljna soseda se je smejoč poslovila, medve pa sva nadaljevali mojo prvo usodno življenjsko pot.

Tako sem začela pastirovati in hoditi v šolo. Kar sama sem jo mahnila čez grič, s poskočno torbico na rami. Nobene punčke in nobenega fantka še nisem poznala. Zame je bilo vse novo, notranjost šole, sošolke in seveda učiteljica.

Ko smo se nagnetli pred zadnja vhodna vrata, se je na vratih pojavila učiteljica, ki je začela govoriti, a kaj govori, nismo razumeli. Ko je odprla vrata in pokazala z roko, smo šele vedeli, da moramo vstopiti. Kot nebogljene ovčke smo zrl v nov prostor, stali nepremično, dokler nas ni učiteljica posedla v posebno zanimive klopi, ki so bile mizice in sedeži hkrati. Na zgornji strani mizice se je vlekel lepo zaokrožen žlebiček, v katerega smo lahko odložili svoj svinčnik, ali, kakor nam je zažugala učiteljica: »Questa è una matita, matita, matita,« je ponavljala še in še. In naslednje dni je govorila in govorila le v svojem, nam tujem jeziku, mi pa ponavljali za njo: »La tavola, la finestra, il libro, la scuola, la porta, i capelli, le mani, il colore, la signorina ...«

Doma nisem znala ničesar povedati, ker je dolgo, dolgo časa trajalo, da sem spoznala, da si moram vse, kar novega slišim, tudi zapomniti. Počasi sem se le privadila in vedela, kako se moram v šoli obnašati.

Takoj ko smo vstopili, smo si morali obleči črne haljice z belimi ovratniki, ki so visele na obešalniku za stoječo tablo. Meni jo je teta Marica lepo okrasila. Zadaj za ovratniček je izvezla rdečo rožo z zelenimi listi, seveda zato, da sem jo lažje prepoznala. Potem smo sedli vsak na svoj sedež in tiho čakali. Ko je vstopila učiteljica, smo se dvignili in mirno obstali.

Začelo se je prav po vrsti. Gledali smo učiteljico, ki je mirno stala pred nami in se prekrizala. Mi za njo, a ne tako kot doma, da smo s palcem naredili križ na čelu, potem na ustih in prsih ter sklenili roke, marveč tako, da smo se s prsti dotaknili čela, nato obeh ramen in prsi, sklenili roke, gledajoč razpelo na steni, in govorili:

»Nel nome del padre, del figlio, e dello spirito santo, e così via ...«

Potem smo molili Očenaš, seveda po italijansko: »Padre nostro, tu sei nel cielo ...«

Po molitvi smo morali pogledati sliki Mussolinija in italijanskega kralja, ki sta viseli na obeh straneh križa, dvigniti roko in zaklicati: »Viva Duce, viva Re! A noi!«

Za tem smo začeli s poukom. Učiteljica ni znala niti ene slovenske besede, saj je prišla od nekod s Sicilije, zato je govorila samo po svoje. Le kar smo videli, smo znali. Črte smo že znali povleči, pa tudi črke in številke, saj smo jih videli na tabli. Imenovanje števil je še kar šlo, a branje nikakor, čeprav so slike v berilu pričarale marsikaj lepega. Lepa deklica je trosila pomladansko cvetje, se veselila sonca: »La primavera, primavera! (Pomlad, pomlad!)« je klicala.

Meni pa ni in ni šlo. Črke sem že napisala, samo kako jih prebrati. Prebrisani Pinocchio (Ostržek) se mi je posmehoval z lista, tudi osliček je rigal: »I, a, ia, ia!«

Sem pa le znala odgovoriti na vprašanje: »Come si chiama?« In tudi napisati sem znala svoj priimek in ime: »Velicogna Florianana.«

Odmor nam je le prinesel nekaj veselja, čeprav brez malice. S sošolkami smo počepnile na hodniku ali pred šolo, zbrale okrogle kamenčke in devetkale. Pa tudi žogice smo že poznali. Nismo poznali besede žoga, ampak samo »palla, palla!« kričali in jo metali v zrak. Pa tudi posebno igri-

co z žogico so nam pokazali, ob kateri smo govorili in hitro metali in še hitreje ujemali žogico: »Senza ridere, senza muovere, con un piede, con la mano ...«

Tudi pri prošnji za odhod na stranišče, je bilo treba znati posebno proceduro in povedati izbrane besede: »Signorina, per piacere, posso andare in gabinetto!«, kar je pomenilo: »Gospodična, oprostite, ali grem lahko na stranišče!«

Ta italijanska šola nas je hotela narediti prave Italijane. Ko smo v vrsti korakali od šole proti Bregarški hiši, smo poleg strumnega koraka tudi strumno glasno poudarjali: »Lupi, lupi, lupi!« (»Volkovi, volkovi, volkovi!«)

Hoteli so nas vzgojiti v volkove, podrejene njihovi romski volkulji. Bili smo ničvredni otroci. Naše neznanje je spremljalo njihovo večno kričanje: »Stupidi, stupidi!«

Tudi ko so nas peljali za velikonočne praznike v cerkev, se je pred dolgo kolono vseh šolskih otrok vila italijanska zastava.

Meni ta šola ni in ni šla. Ne vem, kako uspešni so bili sošolci, samo v mojem zvezku je bilo večkrat zapisano: 'insufficiente', kar je pomenilo zelo slabo, nikoli 'lodevole' (pohvaljen), kar je veljalo odličnemu šolarju. Zaradi tega je šlo prvo leto v nič. Morala sem ponavljati. Drugič v prvem razredu se je lepše začelo. Dobili smo novo učiteljico, ki je znala govoriti po naše, ker je bila doma iz bližnjega Lokavca, zato nam je pomagala tudi s slovenskimi besedami. Začelo se mi je odpirati, glava sprejemati zapletene italijanske številke, saj je bilo treba recimo za številko petinštirideset reči: quarantacinque, kar mi je pozneje delalo velike težave.

Počasi sem začela tudi sama odpirati knjigo, saj so mi večkrat kar po domače ukazali: »Odpri 'bjukve', odpri knjigo!«

O, kako raje sem tekala za živino po gmajni! Stric Srečko je opazoval moje muke in mi kar povedal: »Ma si trde,« se je smejal in dodal: »Čakaj, čakaj, zdaj pa te bom jaz naučil nekaj naših slovenskih črk.«

Jaz pa, kot ponavadi, sem hotela zbežati, a stric je bil hitrejši. Ujel me je. Posedel me je v kot k peči, tudi sam, s svinčnikom in zvezkom, sedel k meni. Stegnil nogo do zidu, me uklestil, da sem bila kot v pasti. Nisem mogla zbežati. Prijazno je začel: »Veš, mi imamo drugačne črke kot Italijani. Poglej!«

Začel je na veliko pisati po zvezku.

»To je črka š, to je črka č, to je črka ž. Vidiš, vse imajo strešico. Mi tako govorimo, v naših knjigah je tako zapisano,« je razlagal.

Umirila sem se, v glavo so mi začele prihajati črke, ki so kar poplesovale pred mano s svojimi ljubeznivimi strešicami. Plešoče črke so se mi zdele prijazne, vesele. Vzljubila sem jih, pričela sem jih imeti rada.

Stric je odšel po svojih opravkih, jaz sem pa še vedno gledala črke, ki so me prijazno gledale. To so bile naše črke. Pomagale so mi, da sem z večjo skrbjo sprejemala tuje črke in tuje znanje. Kljub temu tuje šole nisem marala. Zato je bilo moje veselje toliko večje, ko je v vojski začela goreti. Ogenj jo je spremenil v ruševine.

Po vojski so jo le polovico obnovili. Pod njeno streho se je slišalo le slovensko pesem. Zacveteli so ljudje, zacvetela naša beseda ...

ZAPISI V SPOMINU, KAMNU IN BRONU

STANISLAV BAČAR, UMRL V LETOŠNJEM MAJU

Aldo Černigoj

O Stanetu Bačarju je bilo že dosti napisanega. Prav je, da se spomin nanj obeleži tudi v našem časopisu, saj je bilo njegovo delo povezano tudi z Goro. Za časa njegovega predsedovanja Izvršnemu svetu Skupščine občine Ajdovščina je dobila Predmeja industrijski obrat. Zelo pomembno pa je njegovo paleontološko raziskovanje v Trnovskem gozdu in na celi Gori. O tem je pisal v zborniku Mati Gora in v 37. in 38. številki časopisa Gora.

Stane Bačar, doma iz Dolenj pri Ajdovščini, je pomembna osebnost Vipavske doline in vse Primorske. Umrl je v štiriinsedemdesetem letu starosti maja letos.

Tako kot celo našo generacijo je tudi njega zaznamovala vojna. A še dosti hujše kot nas: v partizanih mu je padel tata.

Njegova pot do izobrazbe ni bila lahka. Končal je najprej Industrijsko kovinarsko šolo v Mariboru, potlej pa je študiral ob delu delovodsko šolo in ekonomijo.

Z vso zagnanostjo in organizacijskimi sposobnostmi, ki jih je pokazal že v mladinski delovni brigadi na Cesti bratstva in enotnosti pri Zagrebu, se je angažiral na številnih področjih. Delal je v več podjetjih, na Lipa in v Tekstilni tovarni, na Občini Ajdovščina, pri Medobčinskem komiteju ZKS za severno Primorsko in pri Upravi za notranje zadeve Nova Gorica. Opazno pa je bilo tudi njegovo sodelovanje pri ajdovskih gasilcih in pri pevskem zboru Lipa. Za svoje delo je leta 1968 prejel Petomajsko priznanje, leta 1992 pa Častni znak RS za izjemne zasluge pri obrambi svobode in uveljavljanju suverenosti med osamosvojitvijo.

Ob vseh teh službah in aktivnostih, ki so zahtevale dosti moči in časa, pa je teklo še njegovo drugo obsežno delo.

Tako je raziskoval zgodovino Ajdovščine in cele Vipavske doline. Pripravil je razstavo ob 450-letnici fužinarstva in o prvi industriji ob Hublju. Zadnje, žal nedokončano delo, pa so Mlini na reki Hubelj in njenih pritokih.

Zbiral je stare predmete in ustvaril na svojem domu pravi muzej.

Celo življenje je neumorno zbiral knjige. Kot predan bibliofil je bil stalen gost antikvariat v Ljubljani in je bil povezan z mnogimi, ki jih je družilo to veselje. Tako je v svoji knjižnici zbral polne police knjig, med njimi tudi najbolj redke in dragocene, ki jih morebiti nima niti Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Njegovo veliko delo pa je tudi iskanje in zbiranje fosilov. Pri tem je sodeloval s številnimi pomembnimi strokovnjaki s tega področja. Tako sta nastali z leti dve bogati zbirki, ena, stalna, v oddelku novogoriškega muzeja v Ajdovščini, druga pa pri njem doma. Kot enemu redkih ljubiteljskih zbiralcev fosilov mu je bilo omogočeno, da je razstavil svojo zbirko v prirodoslovnih muzejih v Ljubljani in Trstu. Za to delo je dobil številna priznanja. Tako je prejel Valvazorjevo

priznanje – najvišje te vrste na področju muzealstva v Sloveniji. Pripadla mu je tudi posebna čast, da so enega od njegovih novoodkritih fosilov poimenovali po njem – Bacarela Vipavica. Priznanja, ki ga je prejel iz Londona za posebno redek fosil, pa žal ni več dočakal. Pri tem svojem iskanju je Stane Bačar stopal po stopinjah prof. dr. Stanka Buserja in akad. dr. Dragice Turnšek, ki sta odkrila na Gori in v Trnovskem gozdu bogata najdišča redkih vrst fosilov. Tako je Stane Bačar zbral neprecenljivo zbirko teh okamnin in o njih poročal domači in svetovni javnosti. Svetovni paleontološki zemljevid fosilov je tako obogatil z novoodkritimi v Vipavski dolini, v Trnovskem gozdu, na Gori in v Goriških Brdih.

SPOMINI NA ZMAGA POSEGA IN KAKO JE NASTAJALA 'GORJANKA'

Damjana Plešnar

Zmaga sem spoznala, ko smo v Otroškem ateljeju Metulj ustvarjali mavčne odlitke v mivki. Kasneje sem ga prosila za sodelovanje z OŠ Šempas, kjer sem poučevala likovni pouk. Ustvarjali smo mozaike, ki še danes krasijo šolski interier.

Udeležila sem se kiparskih delavnic, ki jih je Zmago vodil v Novi Gorici. Iz gline smo izdelali busto Rimljana in jo odlili v mavcu. Še danes jo uporabljam kot učni pripomoček pri likovnem snovanju gimnazijcev. Dijakom vedno povem Zmagovo zgodbo, kako je postal dober kipar: »Profesorju na ALU-ju sem nesel ocenit kiparsko busto. Neroda, pač, sem se spotaknil na zadnji stopnici in glava se je raztreščila. Obšla me je neizmerna žalost. Ni mi ostalo drugega, kot da začnem znova, od začetka. Vidiš, in tako nastane dober kipar!«

Skozi vsa ta druženja v kiparski delavnici smo poglobili prijateljstva in razpredali o umetnosti in otroškem likovnem ustvarjanju.

Zmago je bil pripravljen pomagati, kadarkoli sem naletela na kiparski problem. Zadnje nasvete mi je dal za moji gimnazijki, ki sta delali sprejemne izpite na ALU-ju in jih uspešno opravili. Zanj je bila umetnost način življenja. Ni bil kipar samo v ateljeju in na predavanjih, pač pa je bilo kiparstvo v njem stalno prisotno, tudi ko je pekel odličen štrudelj iz majhnih jabolk stare jablane pred hišo. Cela hiša je bil en sam kiparski atelje in vedno si je izbral košček delovnega prostora za novo idejo.

Rekel je: »Ponavadi se vedno najde prostorček na koncu mize, kamor lahko položiš podlago, na kateri še kaj ustvariš.«

Med vsemi akvareli in laviranimi risbami, ki so bili še v »ustvarjalnem procesu«, si se včasih tudi do mize težko prebil. Dolil je malo barve ali tuša po papirju in s sušenjem je narava naredila svoje amorfnе konture. Pravil je, da je tudi v naravi tako: »Vse je proces, vse nastaja spontano in postopno, kot umetnik samo dodaš akcent.«

In na vrsto je prišla Gorjanka. Nergal je: »Nujno rabim model, a bi mi hotela pozirati?«

Bila sem počaščena in hkrati zaskrbljena. Privolila sem. V zameno mi je ponudil svojo skulp-

turo, ki jo skrbno čuvam na omarici. Nisem si predstavljala, da je to na videz enostavno delo, poziranje, tako težko: biti negiben in hkrati naraven!

Sedel je na tleh, pred mano, okrog njega pa je ležalo ogromno papirja za skice. Presedal se je od enega papirja do drugega, me bežno oplazil s pogledom, nagibal glavo zdaj levo zdaj desno, kot bi presojal vsako sled svoje poteze. Bilo mi je malce smešno, delovalo mi je samovšečno.

Gladil je po papirju ali, bolje, kot kakšna gozdna živalca praskal po listu. Sama sem stala vzravnano, v širokem, dolgem krilu in z lavorjem (ki je predstavljal škaf) na glavi, kot prava ponosna Gorjanka, ki skrbi za hišo in otroke in nosi vodo iz Podgure na Goro. A počasi mi je postala dvignjena roka pretežka, omrtvičena, in komaj sem jo še držala kvišku. Zmago pa je še kar praskljal po papirju. Naenkrat je vstal in rekel, da mi bo na glavo v lavor naložil še malo umetnosti in mi glavo obtežil še z dvema debelima knjigama. Pod težo umetnosti se mi je vrat ukrivil in lavor je postajal vse težji.

Zmagu pa je postajalo vse bolj všeč, kajti drža je bila bolj naravna, utrujena. »Umetnost ne laže!« je govoril. Postal je eno samo veliko oko. Oko, ki je gledalo skozi mene. Odsoten pogled, ki hkrati prebada nekje v drugi dimenziji. En sam ekran, ki srka bistvo z vsemi detajli in finesami. Kot bi se spojil z neskončnostjo, bil povsod in nikjer. Spominjal me je na ranjeno žival, ki bi naredila vse, da preživi.

Sploh nisem razmišljala več o svoji drži, samo opazovala sem Zmaga v njegovem trenutku ustvarjalnosti, ko se ni zavedal samega sebe in se je popolnoma predal ustvarjanju. Bil je Zmago brez olepšav in pridevnikov. Celo malce srhljivo mi je bilo. Taka koncentracija ni trajala dolgo, prišel je nazaj in gledal, kot smo ga bili vajeni. Potreboval je nekaj časa, da je spregovoril in se pogovarjal o Gorjanki. Ko sem prišla naslednjič na obisk, je v kleti pred mano že stala ogromna masa gline. Po skicah narejena Gorjanka me je spominjala na kos kamna, Otliško okno, na nekaj, kar spada na Goro in bo zaživel v sožitju z njo. Gnezdo ali dom in hkrati izvir, zajeta voda na glavi, vse se je ujemalo. Dvakrat je šel okrog mene in Gorjanki popravljal obraz. Ko pa je Zmago stekel gor po stopnicah, sem na Gorjanki pustila neznaten odtis. Kdo ve, če je ostal – na odlitku ga ne prepoznam ...

Zmago, busta se ti je razbila tik pred ocenjevanjem, si pa zato postal res dober kipar!

Na fotografiji: Mati Gorjanka
Foto: Arhiv Elvica Velikonja

GLOBINE SVETA IN NEBA: JAME IN VRHOVI

S podzemnimi jamami prepleten Trnovski gozd je v svoje globine že od nekdaj vabil raziskovalce podzemnega sveta. Največkrat so bili to »unajni« ljudje, prihajali so od drugod. Zadnja leta pa je skrivnosten svet zamikal tudi domače fante. Matej Blaško – Firarju, Matej Vidmar – Runiški, Vasja Zaman (od Nataše Cuntuske) in Nejc Velikonja – Bizjaški so to. Spustili so se v že marsikatero jamo. O tem, kako so raziskovali in še raziskujejo jamo Veseli december, nam piše Nejc Velikonja – Bizjaški.

JAMA 'VESELI DECEMBER'

Nejc Velikonja

Bilo je lani jeseni. Prijatelj Sebastjan Bolčina z Otlice nam je sporočil, da se mu je pri čiščenju okolice odprlo brezno. Zadevo smo šli preverit, a vhod je bil preozek za spust v neznano. Ker pa je kamen, tako, po posluhu, letel kakih petnajst metrov globoko, čutiti je bilo tudi prepričanje, smo se odločili, da vhod razširimo in jamo raziščemo. S širjenjem vhoda ni bilo veliko dela in tako smo že po prvi akciji dosegli dno 25 metrov globokega Vhodnega brezna. Na dnu smo naleteli na neprebrano razpoko, za nagrado pa smo lahko občudovali njene s karfijolo¹ polepšane stene. Zaradi drugih raziskovanj smo jamo pustili čakati kar dva meseca, potem pa je prišel december, ko smo šli ponovno v akcijo. Opremili smo se z vsem potrebnim za širjenje in ožina na dnu Vhodnega brezna je bila kaj hitro premagana. Ko smo skozi ožino vrgli kamen in je ta kar letel in letel, je bilo naše veselje nepopisno in jama je dobila ime **Veseli december**. Še isti dan smo se spustili skozi ožino in napredovali do dna 68 metrov globokega brezna. Brezno smo poimenovali Miklavževo. Na dnu brezna se jama nadaljuje z velikim meandrom, ki pa se takoj prevesi v novo brezno. Kamen zopet kar leti in naša zagnanost in veselje sta na vrhuncu.

Na fotografiji: Nejc – širjenje ožine na dnu Vhodnega brezna
Foto: Arhiv Nejca Velikonje

Naslednja akcija je bila že naslednji dan. Tokrat smo bili opremljeni samo z vrvjo in ostalo opremo za opremljanje. Dosegli smo dno 37 metrov globokega brezna, ki se je nadaljevalo z ozkim, neprebrnim meandrom. Raziskali smo še okno v tem breznu, na višini 10 metrov. Tam se jama nadaljuje z vzporednim breznom, žal se tudi ta konča z ožino, ki pa zgleda manj zahtevna za širjenje, v primerjavi z meandrom prej. Predvsem to drugo brezno (kasneje smo ga poimenovali Frutabela) je kar lepo zasigano, kar za jame v naših krajih ni običajno.

¹ karfijola – tvorba v jamah, podobno kot kapniki, le da nastane tam, kjer je prepričanje; podobna je cvetači, od tod ime

Čez nekaj dni smo šli ponovno v akcijo. Jamo smo izmerili, ocenili možnosti za nadaljevanje ter naredili načrt za delo v jami v prihodnje. Nekoliko smo bili razočarani, saj se je zaradi prepaha izkazalo, da bo treba širiti v meandru, le ta pa je bil po videnem ocenjen na najmanj pet metrov dolžine.

Sledile so širitvene akcije. Teh je bilo približno petnajst. O vsem, kar se je v tej ožini dogajalo, bi lahko napisal pustolovsko zgodbo. Imeli smo ogromno problemov z našim novim bencinskim vrtalnikom, še najbolj se je izkazal za nerodnega za delo v ožinah, večkrat se je tudi pokvaril in nazadnje popolnoma odpovedal. V ožini nam je enkrat odpovedal tudi »Germany sveder«, z njega so odpadle vidia ploščice. Imeli smo tudi lažjo poškodbo prsta in hujšo poškodbo kolena, ko se je Mateju Firarjevemu med delom v ožini zaskočil meniskus in je morala posredovati jamarska reševalna služba. Kljub težavam pa smo v ožini počasi le napredovali. Začetnih pet metrov se je za ovinkom nadaljevalo v nove metre, ki jim ni bilo videti konca. Za naš trud in vztrajnost je slišal tudi kolega iz Jamarskega Odseka SPD Trst, zamejski Slovenec Claudio Bratos in s Stojanom Sancinom sta nam poleti priskočila na pomoč. Zapišem lahko, da je takrat ožina 'zašibala'. Ko so na delu takšni profesionalci, se ne sprašuješ več, kako so nastale kaverne na Soški fronti. Več kot petnajst metrov dolgo ožino smo dokončno premagali konec septembra. Poimenovali smo jo Meniskus, v spomin na reševalno akcijo in da ne pozabimo na Matejevo koleno. Kljub temu, da nam je ožina vzela

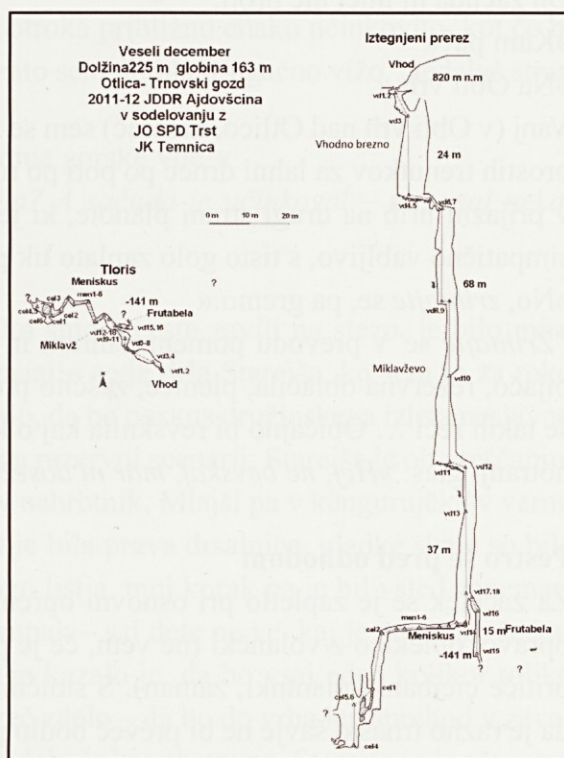
ogromno časa in nam povzročila precej preglavic, smo veseli, da je obstajala. Pridobili smo si nova znanja in izkušnje, zato bodo podobne akcije v prihodnje učinkovitejše in lažje.

Po ožini se jama nadaljuje z manjšim breznom, za katerim ponovno nastopi brezno z blatnim dnom. Žal je tam nadaljevanje nemogoče, upanje pa nam daje okno v steni in računamo, da dela v jami še ni konec.

V raziskovalnih akcijah smo sodelovali: Matej Blaško, Matej Vidmar, Bogomir Remškar, Vasja Zaman, Nejc Velikonja, Claudio Bratos, Samo Milanič in Blaž Kravos.

Na fotografiji: Spust na dno Miklavževog
Foto: Arhiv Nejca Velikonje

Na fotografiji: Načrt jame
Foto: Arhiv Nejca Velikonje

GLOBINE SVETA IN NEBA: JAME IN VRHOVI

Z OTROKI V HRIBE¹

Mateja Pate

Prvič – in za dolgo ne več?!

»Danes bi lahko šli na nedeljski izlet,« sem oznanila nekega avgustovskega jutra, ko se je spet napovedoval vroč dan. Po večmesečnem hribovskem mirovanju, ko sem po večini obiskovala le do otroškega vozička prijazne vzpetinice, se mi je, opogumljeni od raznih poročil, kako se z majhnimi otroki *da* zahajati v višave, zdelo, da je Mlajši² že dovolj velik, da se lahko končno odlepimo od cest in skupaj s Starejšo³ napademo tudi kakšno hribovsko potko. Družinski poglavar On začuda ni imel nič proti.

»Kam pa?«

»Na Obli vrh.«

Vanj (v Obli vrh nad Otlico, namreč) sem se zagledala spomladi, ko sem izkoristila enega redkih prostih trenutkov za lahni drnec po poti po robu Planote. Na eni izmed vzpetin sem se zastrmela v prijazni hrib na drugi strani planote, ki je v morju zaobljenih gozdnatih vrhov deloval tako simpatično vabljivo, s tisto golo zaplato tik pod vrhom.

»No, *zrihtajte se*, pa gremo.«

(*'Zrihtajte se'* v prevodu pomeni nahrani in obleci oba otroka, pripravi nahrbtnik, pa hrano in pijačo, rezervna oblačila, plenice, zaščito pred soncem, igračke za zabavo med vožnjo in kar je še takih reči ... Običajno bi revsknila kaj o koristnosti morebitne pomoči, tokrat pa me je utišal notranji glas: »*Hej, ne bevskaj, mar ni dosežek že to, da sploh gremo?!*«)

Pestro še pred odhodom

Za začetek se je zapletlo pri osnovni opremi. Starejša se je odločila za svojevrstno planinsko opravo, oblekico z volančki (ne vem, če je potrebno omeniti, da je bilo predavanje o obleki, ki pritiče cicibanki-planinki, zaman). S stoičnim vzdihom sem ji pod krilo nataknila dolge hlače, da je razno trnasto šavje ne bi preveč bodlo po golih bedrih. Ob omembi vožnje z avtom je navdušena potnica takoj začela navijati: »Mamica, se lahko peljem spredaj?«

(Sprednji sedeži imajo čudežno privlačnost in samo gospod Pisk⁴ je dovolj velika avtoriteta, da spravi dete na svoje mesto v otroški avtosedež; mislim, da ima za to zasluge predvsem njegov slavní zapor za lumpe.) Medtem ko sem na kup znašala vse potrebno, je grozilo, da bo vprašanje ponavljala v nedogled, zato sem jo premotila z namigom, naj premisli, kaj bo vzela s seboj na izlet. Sledil je zaplet št. 2, v zvezi z opremo. Resda še nimamo čisto pravega planinskega nahrbtnika, ampak namesto njega zares nisem imela v mislih nekdanje šolske torbice, v katero je Starejša po kratkem premisleku nabasala za spodobno planinsko turo neobhodno potrebne reči, kot so knjige, sestavljanke in barvice. Ko se mi je že zdelo, da bo odhod od doma vendarle

1 Prispevek iz Planinskega vestnika, št. 11/2012, objavljamo z dovoljenjem uredništva PV.

2 Bor

3 Pika

4 Policist iz risane serije Nodi

gladko stekel, se je ob pogledu na ostalo prtljago na obzorju pokazal vihar: »Mamica, jaz se bom nosila v nahrbtniku! Ne bom hodila, ker me bodo bolele nogice!« (*Kako neverjetno sposobnost predvidevanja ima lahko še ne triletni otrok, ha?*) Verjetno ni treba posebej poudariti, da je bil nahrbtnik namenjen za nošnjo Mlajšega, ki se je medtem, ne vedoč za protestno razpoloženje, mirno pustil voziti v triciklu okoli hiše ... moška sta pač »čakala babe, da se uštimajo«.

Buren začetek hoje

Po še šestnajstih vprašanjih, zakaj ne sme sedeti spredaj, smo se končno vsi na svojih mestih vozili proti nekaj minut oddaljenemu izhodišču. Med opremljanjem za pohod je Starejša ob pogledu na nahrbtnik (in Mlajšega v njem) spet popadla ihta in v (*oh, kako znanem ...*) sitnem joku je zahtevala svojo pravico: »Jaz se bom nesla v nahrbtniku, jaaaaaz ...«

Že sem hotela začeti z razlago, da smo si zadevo zamislili drugače, ko sem se spomnila modre misli, da je razumsko prepričevanje tako majhnega otroka približno enako učinkovito, kot če bi se na Titaniku presedla z enega sedeža na drugega, zato sem ubrala drugačno vižo. Nedaleč stran je stala lična lesena lopa.

»Poglej, kako čudovita hiška! V njej so zagotovo doma gorske vile!«

(*Kako domiseln poskus preusmeritve pozornosti, ha? A začuda je učinkoval – no, vsaj nekaj minut ...*)

»Kje pa?«

Jok je v hipu prenehal. A že čez nekaj trenutkov, ko smo s ceste zavili na stezo, je bilo miru konec: »To je grda pot, nočem iti tukaj, gremo nazaaaj!« se je drla Starejša, ko sem jo za roko vodila po, hm, res nekam strmi poti. Vse bolj je kazalo, da bo poskus družinskega izleta neslavno propadel že na samem začetku, zato smo pač prešli na rezervni scenarij: Starejša je ob vreščanju, da je pot grda in da ne gre nikamor, romala k tatku v nahrbtnik, Mlajši pa v kengurujčka v varno zavetje maminega naročja. Varo, hm, no ja ... Pot je bila prava drsalnica, gladke skale so bile prekrite s kot poper suho zemljo in z debelo preprogo listja, moj korak pa je bil vsled zanemarjanja hoje po razgibanem terenu nekam negotov. Ampak – saj dete ne ve, kaj je nevarno, še kar dobre volje je brundal in grulil takole pripet name in kazalo je, da bo vsaj eden kolikor toliko mirno prenesel sprehod do vrha. Tako se mi je namreč zdelo – da bo do vrha lep sprehod v zavetju bukovih dreves. Če odštejem strm začetek, je zgledalo še kar obetavno. Starejša se je sčasoma unesla, kdo ve, kaj ji je On natrosil, spet kaj neslanega, recimo, kako se mama boji medvedov, in kmalu sta nama izginila izpred oči.

Vroče nadaljevanje

Dan se je nagibal proti poldnevu, ko smo se izvili iz prijetne sence gozda in stopili na razdrapan kolovoz, pod žgoče sonce.

»No ja, bolj modro bi bilo, če bi se izleta lotili v kakšnem manj vročem letnem času (*ali vsaj hladnejšem delu dneva?!?*)«, mi je rojilo po glavi in že sem hotela predlagati, da se obrnemo in vrnemo kdaj drugič, pa me je (spet) ustavil notranji glas: »Ne trapaj, danes je pri volji za izlet, kdo ve, kdaj bo naslednja priložnost!« (Življenje me je počasi le naučilo, da se podarjenemu konju ne gleda v zobe in da je treba zgrabiti priložnost, ko se pokaže.) Zato sem pač naredila senco Mlajšemu, ki se je mirno igral z mojimi sončnimi očali, in poskušala ne posvečati preveč pozornosti hrbtu, ki je z (*oh, kako znano ...*) bolečino vedno bolj opozarjal na neugodje. Čez nekaj sto me-

trov smo kolovoz zamenjali za slabo uhojeno pot, ki je vodila čez strmo golo pobočje proti vrhu. Z utežjo v naročju se je moj tempo pod žarečo kroglo na nebu približal himalajskemu: deset korakov, počitek, pet korakov, počitek ... (kombinacije korak-počitek-korak-počitek ... si zaradi nevarnosti sončarice nekako nisem upala privoščiti). Mlajšemu ta moja poskočnost očitno ni bila najbolj pogodu, in ko sem okoli poldneva stopila na – hm, kdo bi si mislil – skoraj povsem gol vrh, je že kazal znake nevarno slabe volje. Čepenje med bodljikavo travo pod skrivenčenimi trši mi ni najbolj dišalo, zato smo se stisnili na pol kvadratnega metra sence za nahrbtnikom. Mlajši je ob prisilnem mirovanju hitro preklopil na pošteno sitnobo; edino zdravilo je bil kozarček, v katerem je bil napitek za Starejšo, ki pa ga je seveda ravno tisti trenutek neizogibno potrebovala ... in je bil spet *kazin!* Sonce nas je pražilo, še osvežilni vetrc, ki tako rad potegne čez planoto, se je potuhnil, *mula* sta nergala, On je že rahlo razdražen stopal sem in tja – ponujal se je torej čudovit prizor družinske planinske idile ...

Nazaj domov!

Da ne bi vse skupaj izpadlo preveč kičasto (in da se ne bi scvrli), smo se raje hitro pobrali z vrha in v naglici povsem pozabili ovekovečiti naš podvig. Medtem ko sem spravljala skupaj stvari, ki nam jih je uspelo v tem kratkem času raztresti naokrog, si je On oprtal nahrbtnik z jokajočim in opletajočim Mlajšim, Starejša pa se je uspela rešiti vseh oblek ob vzklikanju njej očitno silno simpatičnega stavka iz risanke Heidi: »Ne morem tekati z vsemi temi oblekami!«

»Mama, sem lahko Heidi?« sem poslušala, ko sem jo tlačila nazaj v oblačila. On se je s še vedno tulečim Mlajšim že spuščal proti odrešilni senci, ko sem (z *avtoritativnim starševskim glasom* ...) opozarjala s kamna na kamen (*kot Heidi* ...) skakljajočo Starejšo, naj gleda pod noge in naj mi vendar da roko. Vnema za samostojno hojo je popustila čez nekaj trenutkov, ko se je zlozna pot spet prelevila v strmo drsalnico po prahu in listju: »Mamaaa, drsiiiii!« In že se me je držala kot klop v naročju, medtem ko sem, z eno roko držeč njo in z drugo njeno torbico, lovila ravnotežje po travnati strmali. Po kratki epizodi bentenja je možato pristopil On in vzel cvilečo Starejšo v naročje, da sem se, oropana vseh bremen, počutila lahkotna kot ptica ... a ne za dolgo. Prešinilo me je namreč grenko spoznanje, da Mlajši nemara trpi zaradi odtujenosti od matere, zato sem si ga kot skrbna roditeljica oprtala sama – in, glej, čudo, po nekaj metrih je mili jok prenehal in prešel v navihano hahljanje, ko me je mali ves srečen začel vleči za lase ... Bližje kot smo bili avtu, večja se je zdela harmonija, v kateri smo korakali po izsušeni travi, da je kar škrtalo pod nogami: Mlajši je občasno veselo zacvilil, Starejša je ob moji glasbeni spremljavi skakljala po potki (*kot Heidi* ...), On pa si je vidno oddahnil, da se izlet bliža koncu. Še nekaj podobnih dogodivščin, pa se bo morda (z malo sreče, če me dokončno *štihne* v križu ...) vsaj za nekaj časa izognil zahajanju na planinske izlete s svojo mladežjo ...

Epilog

Prepričala sem se, da z otroki *je* mogoče hoditi v hribe (pa saj menda to, dragi bralci, itak veste), da pa to v starostnem obdobju, v katerem sta bila ob času izleta naša dva, ni prav pretiran užitek. Morda imajo drugi za hribolazenje zagreti starši boljše živce, bolj potrpežljive otroke, več vaje (ki dela mojstra) in izkušenj, ampak – kakorkoli obračam, se ne morem znebiti občutka, da je z radostmi hoje po hribih v družbi zelo majhnih otrok tako kot s tistimi 'radostmi' materinstva, o katerih 'od sreče prekipevajoče mamice' po navadi ne govorijo, vsaj ne na glas ...

PIKINE DOMISLICE

Mateja Pate

Ob drugem rojstnem dnevu Pika dobi škatlo z različno oblikovanimi odprtini, skozi katere meče različne like. Ob igri jo učim, kako se ti imenujejo: kvadrat, oval, trikotnik ... Nekega dne ji pokažem trikotnik in jo vprašam, kateri lik je to. Pika izstreli: »Kudjatnik!« (kvadrat + trikotnik = kudjatnik)

Pika zagleda tehcnico v kopalnici, stopi nanjo in reče: »Se bom mal pojagala!« (Pika še ne zna izgovoriti črke 'v' ...)

Pika si ne mara umivati las, zato je pri spiranju šampona vedno jok. Nekoč mi zatuli: »Mama, si smotana!« (Ob neki drugi priložnosti mi v enaki situaciji, ko vztrajno ignoriram njene vzklike »Ne, nehaj!« in jo še naprej oblivam z vodo, zakliče: »Mama, ugasni se!«)

Pika zjutraj opazi, da Bor (Pikin mlajši bratec) spi v drugačni spalni vreči kot po navadi: »O, mama, poglej, ima drugačno zaspano vrečko!«

Imamo obdobje »zakaj«. Med drugim Piko zanima, zakaj avtomobili vozijo po cesti. Eden izmed mojih odgovorov je, da se ljudje peljejo v trgovino. Potem naštevam, česa vsega jim je zmanjkalo, da morajo po nakupih: moke, mleka, sladkorja, kruha, soka, pašte, ... Pika po kratkem premisleku doda: šnopca ...

Pika po kosilu najlaže in najraje zaspi tako, da v dnevni sobi na kavču gleda risanke, pogosto z Božotom (Pikin stari tata). Včasih jo je težko pripraviti k mirovanju, zlasti če se ravno ukvarja s čim zelo zanimivim. Nekoč jo Božo kliče: »Pika, pridi gledat risanke!« Pika odgovori: »Samo še trenutek, Božo!« Potem je ni in ni. Božo jo znova pokliče: »Pika, risanke!« Pika se oglasi: »Samo še pol trenutka!«

Bor hitro raste in na vsake toliko je treba pregledati njegovo garderobo, pri čemer Pika zelo rada sodeluje. Nekoč zagleda neke hlače: »O, te so pa lepe! Te bom nosila, ko bom mičkена!« (Enkrat drugič jo med 'samoiniciativno revizijo stanja' ustavi tata: »Boš potem tudi pospravila za sabo?« Pika je strogo odločna: »Nimam časa za take neumnosti!«)

Pika je včasih tako zatopljena v kakšno stvar, da je gluha za vse, kar se dogaja okoli nje. Iz zama knjenosti jo uspemo zdramiti le s klicem »Zemlja kliče Piko!«. Nekoč, ko se ne odzovem dovolj hitro na njene klice, mi vrne: »Mama, te kliče zemlja!«

Pika nekoč prvič uporabi besedo hvalabogu. Tata jo vpraša: »Ja kje si pa pobrala to besedo?« »Na tleh.«

Pika se zna na vprašanje, kako ji je ime, lepo predstaviti: Pika Likar Jagruska. Tega seveda noče povedati vsakomur ob vsaki uri, zato jo takrat malo hecamo: »Si morda Pika Likar Ljubljanska? Močvirniška? Žabarska?« Čez nekaj dni jo slišim, kako vriska, ko se vozi na poganjalcu s čelado na glavi: »Pika Likar Čeladarska!«

PAINTBALL ALI GOTOF SI!

PÁ, ..., MRTEV SI!

Zagotovo se bo kdo od bralcev, mislim na moške, danes stare šestdeset let in več, spomnil, kako smo se kot otroci na Gori igrali vojake. Razdelili smo se v dve 'vojski', šli vsak na svojo stran griča in se, iščoč kritje, počasi plazili eden proti drugemu. Ko je kdo koga zagledal in ga prepoznal, je vanj pomeril s puško ali pištolo (leseno, seveda) in zakričal: »**Pá**, (prepoznanega je poimenoval), **mrtev si!**« 'Ustreljeni' je moral vstati in zapustiti 'bojišče'. Zmagala je tista 'vojska', kjer je ostalo več 'živih'.

Kaže, da je v nas ostalo – v genetskem zapisu iz sive davnine in iz otroštva, podzavestno hotenje po merjenju moči, po nadvladi nad drugimi. In to neizživeto vojskovanje je 'krivo' za rojstvo nove igre za odrasle, ki smo jo Slovenci hkrati z imenom uvozili iz širnega sveta – PAINTBALL! In – komur se zahoče te adrenalinske igre, lahko pride na Goro, na Otlico.

Še povabilo bralcem, malo za šalo, malo zares: Slovenci v svoj jezik nekritično sprejemamo tuje besede. Bralce Gore nagovarjamo in vabimo: pošljite nam svoj predlog za slovensko poimenovanje PAINTBALL-a. Zelo bi ustrezalo poimenovanje: GOTOF SI!, če bi bila beseda 'gotof' naša ... (F. Černigoj)

PAINTBALL OTLICA

Miran Krapež

V letu 2011 smo skupaj z nekaj mlajšimi, adrenalina željnimi fanti, začeli razmišljati o tem, da bi lahko na našem območju naredili nekaj, kar bi pomagalo privabiti več obiskovalcev na našo Goro.

Izluščil se je predlog o adrenalinski in za mlade atraktivni družabni igri 'paintball'.

Najprej smo dokaj visoko investicijo načrtovali izpeljati preko Turističnega društva Okno, vendar smo se na koncu odločili, da je najbolje za vse, da stvar izpeljemo v privatni lasti. In tako se je zamisel počasi začela uresničevati. Najprej iskanje poligona. Kar nekaj truda in časa smo porabili, da smo našli primerno lokacijo in z lastnikom dosegli dogovor. Poligon je ograjen in označen, v celoti se nahaja v gozdu, na nadmorski višini okrog 950 m in na površini približno 1,2 hektara. Poseben je tudi zato, ker so vse ovire na njem naravne.

Naši kraji so znani po razgibanem kraškem terenu, kamnih vseh vrst in oblik ter drevesih, ukripljenih in skrivenčenih od močne burje. Prav takšne lepote nam na poligonu nudijo skrivališča pred nasprotnimi igralci. Po ureditvi poligona je bilo treba samo še izbrati pravo opremo in kmalu zatem smo investicijo tudi realizirali.

Na fotografiji: Miran Krapež

Foto: Arhiv Mirana Krapeža

'Paintball' je šport s puškami – markerji, ki imajo doseg od 40 do 150 metrov. Markerji s pomočjo plina ali zraka izstreljujejo barvne kroglice, ki obarvajo nasprotnega igralca in ga tako izločijo iz igre.

Za igranje igralec potrebuje zaščitno masko za obraz, zaščitne rokavice in obleko, telovnik ter tako imenovani marker s plinsko ali zračno bombico ter seveda barvne kroglice. Za dodatno zaščito pa ima igralec lahko tudi ščitnike za vse dele telesa.

Oprema za paintball

'Marker' je glavni del opreme. V vsakem je potisni plin v jeklenki (zrak, CO₂ ali drug stisnjen plin), ki omogoča delovanje mehanskega sistema znotraj markerja. Markerji za rekreacijski 'paintball' delujejo običajno na CO₂ in omogočajo izstrelitev približno 400 kroglic z eno polnitvijo. 'Loader': v njem so kroglice, ki padajo v sistem markerja, plin jih nato potisne iz markerja. Maska je najpomembnejši člen pri varnosti. Mora se tesno prilegati obrazu in pokrivati celotno prednjo stran glave z ušesi vred. Priporočljivo je, da ima dvojno steklo, ki preprečuje rosenje in zmanjša možnost poškodbe stekla. Ko je igralec v območju poligona ali je v dometu markerja, mora biti maska vedno na glavi. Tudi oblačila igrajo pomembno vlogo. Najbolj pomembni so udobni in kvalitetni čevlji ter zaščita za izpostavljene dele telesa. Priporočljive so tudi rokavice, ščitnik za vrat, prsni ščit in ščitnik za kolena in komolce ...

Na fotografiji: Naravni poligon

Foto: Arhiv Mirana Krapeža

Na fotografiji: Vsak zadetek šteje

Foto: Arhiv Mirana Krapeža

Nekaj najpomembnejših varnostnih in drugih pravil:

- Obvezna je uporaba zaščitne maske, ki se je med igro ne sme sneti z obraza. Nenošenje maske na obrazu se razume kot resno kršenje pravila in se kaznuje z izključitvijo iz igre in s poligona. Nošenje maske je zelo pomembno, saj lahko pride do poškodb oči.
- Vsak zadetek šteje. Če si zadet v telo ali marker, si končal igro. Izločeni oziroma zadeti igralec dvigne marker v zrak, zakriči, da je zadet, in zapusti poligon.
- Sodnik se ves čas nahaja na poligonu in lahko v vsakem trenutku na željo kateregakoli igralca preveri zadetek. Moralno in po pravilu je priznati zadetek.
- Ugovor zoper sodniško odločitev ni možen!

- Igralcev se nikoli ne markira z razdalje treh metrov ali bliže.
- Izven poligona mora biti marker ustrezno zaskočen, da ne pride do nehotenega sproženja. Cevni čep mora biti porinjen v cev puške ...

Trenutno lahko sprejmemo skupine do 12 oseb. To so mladi in malo manj mladi obiskovalci od vsepovsod. Seveda je največ domačinov, ki si zaželi družabne adrenalinske igre s prijatelji. Po dogovoru pa lahko organiziramo tudi rojstnodnevno zabavo ali piknik ...

AKTUALNO

GORA JE BOGATEJŠA ZA DVA DEFIBRILATORJA

Barbara Krapež, predsednica TD Okno

V nedeljo, 2. decembra, smo člani TD Okno s sklepno prireditvijo v Osnovni šoli Otlica uspešno zaključili humanitarno akcijo – zbiranje sredstev in nabava dveh defibrilatorjev.

Kljub slabemu vremenu se je prireditve z bogatim kulturnim programom udeležilo veliko število domačinov ter obiskovalcev od drugod.

Svoj delež k lepemu večeru so prispevali učenci Osnovne šole Otlica: dramska skupina pod vodstvom mentorice Ivce Vidmar ter otroški in mladinski pevski zbor pod vodstvom zborovodkinje Tine Matičič. Prisluhnili smo tudi Mešanemu pevskemu zboru Angelski spev ter ženskem zboru Aktiva podeželskih žena s Predmeje. Skozi video-projekcijo, ki jo je iz umetniških fotografij Gore sestavil Miran Krapež, nas je popeljal glas Franca Černigoja: bral nam je o Gori in Gorjanih, iz knjige Mati Gora. Piko na i pa je postavil Aljaž Prem s harmoniko.

V čast nam je bilo, da se je našemu povabilu za vodenje programa odzval priznani gledališki igralec SNG-ga iz Nove Gorice, Radoš Bolčina, ki ima korenine na Gori, v Lukni na Predmeji.

Na fotografiji: Defibrilatorja
Foto: Miran Krapež

Od kod Turističnemu društvu Okno ideja o humanitarni akciji, ko pa naj bi se tovrstna društva ukvarjala predvsem s promocijo svojega kraja, s turistično ponudbo in podobnimi dejavnostmi?

Ideja za organizacijo humanitarne akcije, s katero bi zbirali sredstva za nakup defibrilatorja, je prišla od gospoda Borisa Šege, ki smo ga obiskovalci prireditve ta večer tudi lahko poslušali, ko nam je spregovoril o tej napravi, ki rešuje človeška življenja. Na njegovo pobudo torej smo se v TD Okno začeli pogovarjati, kako bi akcijo izpeljali.

Na fotografiji: Barbara Krapež s predstavnikoma KS Otlica in KS Predmeja

Foto: Miran Krapež

Na fotografiji: Na slovesnosti ob zaključku akcije

Foto Miran Krapež

Zakaj prav humanitarna akcija? V Društvu se zavedamo, da živimo v lepih, a od zdravstvenih ustanov oddaljenih krajih. Najbližja zdravstvena ekipa lahko k nam prispe v 15–20 minutah, ko je pri zastoju srca lahko že prepozno. Pomembno je, da se do prihoda zdravniške pomoči človeku nudi ustrezna laična prva pomoč – oživljanje z masažo srca in uporabo defibrilatorja. Spomnimo se tragičnega dogodka v lanskem poletju, ko smo izgubili sokrajana, ki bi mu z defibrilatorjem morebiti lahko rešili življenje ...

V Društvu smo bili enotni, da defibrilator postavimo na Otlici. Pa ne zato, ker je naše društvo z Otlice, ampak ker je Otlica geografsko med Kovkom in Predmejo. V nas je tlela tudi želja, da bi nam morebiti uspelo zbrati dovolj denarja za dva defibrilatorja – potem bi enega predali krajanom Predmeje.

Naše zamisli smo kmalu poslali med ljudi, in sicer smo pripravili zgibanke, kjer smo krajane obeh krajevnih skupnosti seznanili z našo namero ter jim поблиžje predstavili defibrilator in njegovo delovanje. V ta namen smo v mesecu oktobru v sodelovanju z Rdečim križem Slovenije in ob pomoči predavatelja Borisa Šege izpeljali tudi tečaj prve pomoči, kjer so krajani lahko obnovili v šoli ali na različnih drugih tečajih pridobljeno znanje o nujenju prve pomoči.

Novembra pa smo organizirali tečaja usposabljanja iz temeljnih postopkov oživljanja (TPO) in uporabe avtomatskih defibrilatorjev (AED), saj smo želeli, da bi se napravo naučilo uporabljati čim več ljudi.

Tečaj je bil predvsem praktičen. Učili smo se na lutkah, s pomočjo demonstracijskega defibrilatorja, ki je povsem enak pravemu. Tečaja, ki smo ju organizirali na Predmeji in Otlici, sta potekala v manjših skupinah, saj smo želeli, da vsak udeleženec dejansko preizkusi delovanje aparata.

Še prej pa smo v sodelovanju z Osnovno šolo Otlica v krajšem tečaju o delovanju defibrilatorja poučili učence 7., 8. in 9. razreda, saj so mladi te starosti že dovolj zreli, da v kritičnih trenutkih lahko pomagajo.

Seveda akcija brez sodelovanja in podpore krajanov ne bi uspela.

Odrpli smo nov transakcijski račun, kjer so se zbirala sredstva izključno za nakup defibrilatorja. Zbrali smo nekaj več kot 5.200 €, kar zadostuje za dva defibrilatorja ter eno zunanjo omarico, ki je ogrevana ter opremljena z alarmom. Smo namreč mnenja, da defibrilator mora biti postavljen nekje zunaj, dostopen vsakemu in ob vsaki uri. Za drugo omarico še vedno zbiramo sredstva. Nekaj denarja smo založili posamezniki, tako da smo sicer nabavili tudi drugo omarico, čeprav nas je cena zanj kar malo presenetila – posamična omarica namreč stane kar 600 €.

Zahvaljujem se vsem, ki ste pomagali in prispevali svoj delež. Iskrena hvala. Tudi s to akcijo smo Gorjani ponovno dokazali, kako znamo biti enotni.

Vem, da je vsak, ki je prispeval sredstva, dal toliko, kolikor mu pač finančno stanje dopušča. Prav pa je, da omenim enega od večjih donatorjev, in sicer družbo VG5 d.o.o. iz Ljubljane, ki je prispevala kar 2.300 €, kar je cena enega defibrilatorja. Samo ime podjetja verjetno večini ne pove kaj dosti, dejstvo, da sta njegova lastnika Gorjana, pa pove dovolj.

Vsi skupaj smo našo Goro smo vsi skupaj naredili še bogatejšo in varnejšo – tako za nas, domačine, kot tudi za tiste, ki se k nam vračajo občasno ali nas zgolj naključno obiščejo. Kajti nesreče nikoli ne počivajo, čeprav bi zagotovi vsi najraje videli, da defibrilatorja ne bi nikoli nihče potreboval.

Če nam uspe rešiti eno samo življenje, je akcija povsem uspela, poplačan je ves trud in denar pametno vložen.

AKTUALNO

MITJA VELIKONJA V ODBORU ZA SKOKE IN NK

Danilo Pudgar

Spomladi sem kot član SD Ajdovščina, zaradi časovne stiske in poškodbe, dal odpoved na članstvo v Odboru za skoke in NK. Proti koncu poletja je bil na moje mesto, izmed dveh kandidatov Notranjsko Ljubljanske regije, izbran in z večino potrjen Mitja Velikonja, član Nordijske sekcije Društva Gora.

Da bi bralci Gore bolje razumeli pomen dela v Odboru za skoke in NK pri SZS, bom povedal nekaj besed o tem.

To je organizacija, ki odloča o najpomembnejših stvareh v delovanju in v razvoju s področja skokov in NK. Na primer; Odbor odloča o sestavah vseh reprezentanc, potrjuje oziroma sprejema programe treningov in tekmovanj s finančno konstrukcijo, potrjuje tekmovalne sisteme in koledarje za vse kategorije tekmovalcev, sprejema

Na fotografiji: Mitja Velikonja je postal član odbora...

Foto: Arhiv Mitja Velikonja

sklepe o razvoju objektov, opreme in drugega materiala. Skratka, odloča o pomembnih vprašanjih s področja teh dveh nordijskih disciplin ter na koncu sezone sprejema oziroma potrjuje vsa poročila o pretekli sezoni. Odbor pripravi še vsa potrebna poročila za potrditve, ki jih izvaja Zbor za skoke in NK (ki se sestaja redkeje), kjer so zbrani predstavniki klubov, ki se v Sloveniji ukvarjajo s skoki in NK.

Odbor za skoke in NK je odskočna deska za druge funkcije pri SZS ter naprej pri FIS-u.

Mitja Velikonja je v smučarsko skakalnih vodah vse od otroštva. Temu posveča ves svoj prosti čas, energijo in dobro voljo, zato smo ga pri kandidaturi z veseljem podprli: člani ŠD Ajdovščina, Društvo Gora, SK Ponikve, SSK Logatec ter predstavniki nekaterih drugih klubov. In seveda tudi njegovi domači.

Vsem, ki ste nam v letu 2012 izkazali zaupanje
in kakorkoli pomagali, se najlepše zahvaljujemo.
Želimo vam SREČNO TER USPEHOV POLNO LETO 2013.

Foto: Miran Krapež

Časopis GORA izdaja Društvo za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine GORA Predmeja.
Sedež uredništva je na Predmeji 35a, 5270 Ajdovščina, tel., fax: (05)36-49-023
e-mail: info@drustvo-gora.si, www.drustvo-gora.si

Uredniški odbor: Franc Černigoj, Alenka Tratnik, Iztok Velikonja
Odgovorni urednik: Dušan Brus
Lektor: Franc Černigoj
Realizacija: GK Grafika
Naklada: 300 izvodov
Oblikovanje logotipa društva Gora: Silva Karim
Fotografija na naslovnici: Elvica Velikonja
Fotografija na zadnji strani: Franc Černigoj

ISSN 1408-7855 NUK Ljubljana